

När kunskaperna brister

Lärare om varför elever inte lyckas i skolan

Innehåll

Förord.....	3
Sammanfattning och slutsatser	4
Undersökningens huvudresultat.....	4
Krav från Sveriges Lärare	5
Bakgrund.....	6
Elevsammansättningen	6
Legitimerade och behöriga lärare	8
Elevs olika behov.....	9
Styrdokumentet	10
Lovskolans syfte.....	11
Undersökning	12
Bristande förkunskaper	12
Konsekvenser av bristande förkunskaper	17
Styrdokumentets betydelse	19
Kan lovskolan kompensera för bristande kunskaper?	22
Varför når eleverna inte kunskapskraven?.....	24
Slutsats	28
Metodbeskrivning	29
Beskrivning av respondenter och svarsfrekvens.....	32
Referenser	34

Förord

Gymnasieelever som kämpar med att multiplicera, mellanstadieelever som bara kan ta till sig korta textsnuttar och elever i förskoleklass som inte kan klippa i papper. Att elever kommer till en ny skolform eller ett nytt stadium i skolväsendet utan att ha med sig det de behöver är alltid djupt problematiskt. Det är samtidigt något de allra flesta lärare tampas med.

Sveriges Lärare kan i den här rapporten visa hur vanligt det är att elevers förkunskaper brister. Över fyra av tio lärare svarar i vår undersökning att minst hälften av eleverna hade otillräckliga förkunskaper senast de tog emot en ny klass eller undervisningsgrupp. Siffran förskräcker, inte minst eftersom tre av fyra lärare som varit yrkesverksamma länge också bedömer att det ser sämre ut nu än för tio-femton år sedan.

När förkunskaperna brister ökar det lärarnas arbetsbelastning. Konkret handlar det bland annat om extra administration och utökade kontakter med elevhälsan. Majoriteten av lärarna tvingas lägga mer tid på förberedelser, såsom den slöjdlärare som i förväg trär nålar med tråd för att undvika kaos. Ännu fler berättar om den samvetsstress som följer av att inte kunna ge alla elever det de behöver – varken de som har det svårt eller de som hade behövt utmanas mer.

Vad gäller själva undervisningen är det talande att hälften av lärarna ser sig nödgade att sänka nivån i förhållande till vad kurs- och läroplaner kräver. Den senaste Pisa-mätningen, där Sveriges resultat sjönk rejält, visar vad det på sikt leder till. Och den som menar allvar med att vilja bryta utvecklingen gör klokt i att lyssna till lärarna.

En klar majoritet av Sveriges Lärares medlemmar anser att styrdokumentet för deras ämne eller skolform ligger på en rimlig nivå, både sett till själva innehållet och vad som krävs för att nå målen. Lösningen på att elever slås ut ligger varken i förändrade styrdokument eller i utökad lovskola, en åtgärd som enligt lärarna är otillräcklig och kortsiktig.

I stället är det tillgången till särskilt stöd som kan göra skillnad, både i form av att det sätts in i tid och att det faktiskt ges till alla elever som behöver det. Hygienfaktorer för att fler elever ska lyckas i skolan är också att staten tar huvudansvaret för skolans finansiering, resursfördelning och likvärdighet, liksom att lärare i alla skolformer får rätt förutsättningar för kärnuppdraget.

Resultaten i denna rapport är delvis brutna utifrån socioekonomi. Bilden som tonar fram är lika tydlig som den är alarmerande: elever från socioekonomiskt svaga hem har i störst utsträckning bristande förkunskaper och har i många fall förkunskaper som ligger långt ifrån det tillräckliga. Lärare med socioekonomiskt svaga elever är också de som i störst utsträckning anser att läget har försämrats över tid.

År efter år går elever vidare i skolsystemet utan att ha med sig de grundläggande förmågor som hade behövts. Utvecklingen går åt fel håll och är som mest kännbar i de elevgrupper där förutsättningarna är tuffast. Det är inte värdigt en kunskapsnation som Sverige, där skolan ska vara likvärdig och kompensatorisk. Lärarnas vittnesmål gör det mer uppenbart än någonsin var förändringen måste starta.

Anna Olskog

Förbundsordförande, Sveriges Lärare

Sammanfattning och slutsatser

Lärarens uppdrag är att anpassa undervisningen till varje elevs förutsättningar och behov. Men finns en gräns för när nivån på undervisningen blir *för* låg eller att spridningen i undervisningsgruppen blir *för* stor? Hur påverkar det undervisningen i sin helhet och därmed elevernas möjlighet att lyckas i skolan? Vad är det som i slutändan påverkar mest att elever inte når kunskapskraven eller får betyget F?

Sveriges Lärare har från tidigare undersökningar fått indikationer på att lärare märker av att elever i alltför hög grad har bristande förkunskaper, när de tar emot eleverna i en ny årskurs eller en ny undervisningsgrupp. Förbundet har därför genomfört en enkätundersökning bland lärare i grundskolan och gymnasieskolan med syfte att undersöka i vilken utsträckning lärare anser att förkunskaperna hos eleverna är otillräckliga, samt att beskriva vilka eventuella konsekvenser det kan medföra för både undervisning och arbetsmiljö. Vidare har lärarna fått ge sin bild av varför elever inte når kunskapskraven, och därmed vad som behöver förändras för att få fler elever att lyckas i skolan.

Resultaten i rapporten presenteras delvis utifrån elevernas socioekonomiska bakgrund. Detta görs eftersom Skolverkets statistik bekräftar att lärarbehörigheten är som lägst på de skolor som har sämre förutsättningar med högre andel nyinvandrade och där föräldrarnas genomsnittliga utbildningsnivå är lägre.

Undersökningens huvudresultat

- **Alltför många elever saknar tillräckliga förkunskaper när de börjar en ny årskurs/skolform.** I stort sett samtliga lärare upplever att när de senast mottog nya klasser/undervisningsgrupper hade ett fåtal eller fler elever otillräckliga förkunskaper. Över fyra av tio svarar att hälften eller fler elever hade bristande förkunskaper, och andelen är särskilt hög bland elever som läser yrkesämnen på gymnasiet (närmare 70 procent).
- **Sämre nivå på förkunskaper i socioekonomiskt svagare områden.** Lärare som undervisar elever från socioekonomiskt svagare områden upplever i högre grad att elevernas förkunskaper var otillräckliga, i jämförelse med elever från socioekonomiskt starkare/genomsnittliga områden. Vidare är det en högre andel lärare som svarar att nivån på förkunskaperna var mycket låga i socioekonomiskt svagare områden än i starkare områden.
- **Elevernas förkunskaper har blivit sämre över tid.** Tre av fyra lärare som varit yrkesverksamma länge upplever att förkunskaperna har försämrats i jämförelse med för 10–15 år sedan.
- **Elevernas bristande förkunskaper ger konsekvenser för både undervisning och arbetsmiljö.** Att undervisa i klasser/grupper där bristande förkunskaper förekommer ger konsekvenserna att lärare behöver ge fler elever extra anpassningar, att undervisningen tar längre tid eller att lärare tvingas lägga undervisningen på för låg nivå i förhållande till kursplan/läroplan. Det orsakar också samvetsstress för lärare som får svårt att både hjälpa de svagaste eleverna och samtidigt kunna utmana de starkaste.
- **Förändrade styrdokument eller utökad lovskola är inte lösningen.** En majoritet lärare tycker att innehållet i ämnena ligger på en rimlig nivå utifrån elevernas kognitiva utveckling och anser inte att styrdokumentet har för högt ställda krav/betygskriterier. Den obligatoriskt anordnade lovskolan kan hjälpa vissa elever att nå behörighet till gymnasie-

skolan, men lärare anser inte att det är lösningen för elever med stora kunskapsbrister eller hög frånvaro i sina ämnen.

- **Tillgången på stöd till elever och andra förutsättningar i undervisningen påverkar elevernas möjligheter.** Oavsett i vilken skolform eller stadium lärare arbetar är de överens om vad som påverkar mest att elever inte når kunskapskraven/blir godkända; den bristande tillgången på särskilt stöd till elever som behöver det samt alldeles för stora elevgrupper. Även lärares brist på tid till för- och efterarbete av undervisningen påverkar stort.

Krav från Sveriges Lärare

- **Staten måste ta huvudansvaret för finansiering, resursfördelning och likvärdighet i hela skolväsendet.** Den bristande likvärdighet som präglar den svenska skolan idag, med stora skillnader i tillgängliga resurser och tillgång till legitimerade lärare, har gjort att den kompensatoriska förmågan försämrats. Finansieringen av skolan måste tillgodose de behov av stöd som eleverna har för sin inläring. I vissa delar av landet koncentreras idag elever med liknande behov på samma skolor, vilket leder till större resursbehov på vissa skolor än på andra. De lärare som arbetar på skolor där eleverna har stora behov måste få de resurser som krävs för att kunna arbeta kompensatoriskt.
- **Garantin för tidiga stödinsatser fungerar inte, kartläggnings- och stödmaterialen måste vila på vetenskaplig grund.** Trots att en rad obligatoriska tester genomförs för att tidigt identifiera elever som inte befaras uppfylla kunskapskriterierna sätts inte tillräckliga eller rätt stödinsatser in. Konsekvensen blir att eleverna går vidare i skolsystemet utan att ha med sig den läsförmåga som behövs för att klara efterföljande årskurser och stadier. Kartläggnings- och stödmaterialen behöver ovillkorligen vara baserade på gedigen vetenskaplig grund och inhämtad från relevant forskning. Sveriges Lärare kräver att nuvarande tester ersätts med andra framtagna screeningmaterial som både är mer tidseffektiva och träffsäkra. Särskilt stöd måste sättas in skyndsamt och kan inte som i dagsläget sättas in sent i grundskolan.
- **Reglerna kring extra anpassningar och särskilt stöd måste ses över.** Det är lärarkårens professionella bedömningar som ska ligga till grund för vilka extra anpassningar som ska genomföras och hur de ska dokumenteras. Även för särskilt stöd ska lärarkårens professionella bedömningar beaktas både gällande vilka insatser som ska sättas in och hur dessa ska organiseras.
- **Reglera kvalitetsfaktorer som undervisningstid, tid för både planering samt för- och efterarbete, minimibemanning, lärartäthet och klass-/elevgruppsstorlekar.** Lärare måste få rätt förutsättningar att klara sitt kärnuppdrag. Alla ovanstående faktorer sätter nödvändiga ramar för undervisningen och påverkar lärarnas möjlighet att lära eleverna det som läroplanen föreskriver.

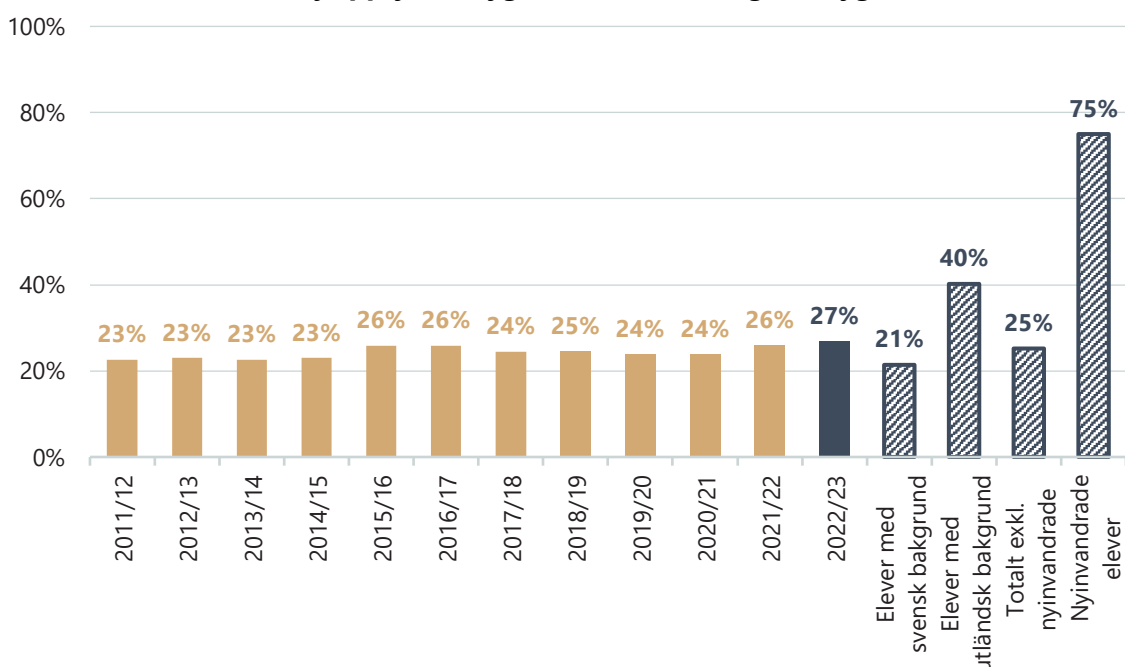
Bakgrund

Nära 15 procent, omkring 17 700 elever, som slutade årskurs 9 våren 2023 hade underkänt i minst ett av kärnämnen svenska, engelska och matematik (Skolverket, 2023:1). Dessa elever är inte behöriga till något program på gymnasiet och löper större risk än andra att hamna i ungdomsarbetslöshet eller utanförskap. I föreliggande undersökning har lärare i grund- och gymnasieskolan fått ge sin bild av varför elever inte når kunskapskraven, samt återge vilka konsekvenser det kan få för undervisningen när elevernas förkunskaper i ett ämne inte är tillräckliga. Detta avsnitt ger en inledning till hur elevsammansättningen, kunskapsnivån och elevbehoven ser ut i nuläget, samt beskriver några av de faktorer som lärarna har fått ta ställning till i undersökningen.

Elevsammansättningen

En sammanställning av Skolverkets elevdata (Lärarnas Riksförbund, 2022) visar att av den årskull som våren 2017 lämnade grundskolan, var det endast två tredjedelar som tog gymnasieexamen tre år senare. Den tredjedel som slogs ut hade en överrepresentation av elever från socioekonomiskt svagare områden¹ och nyinvandrade. Diagram 1 visar att läsåret 2022/23 slutade 26,8 procent av eleverna årskurs 9 utan att uppfylla betygsriterierna för betyget E i ett eller flera ämnen. Andelen har ökat över tid, med över fyra procentenheter sedan läsåret 2011/12 då andelen var 22,6 procent. Andelen som inte uppfyllt betygsriterierna för E är särskilt hög för elever med utländsk bakgrund och nyinvandrade elever, vilket framgår av de streckade staplarna i diagrammet.

Diagram 1. Andel elever som avslutat årskurs 9 läsåren 2011/12–2022/23 och ej uppfyllt betygsriterierna för lägst betyg E

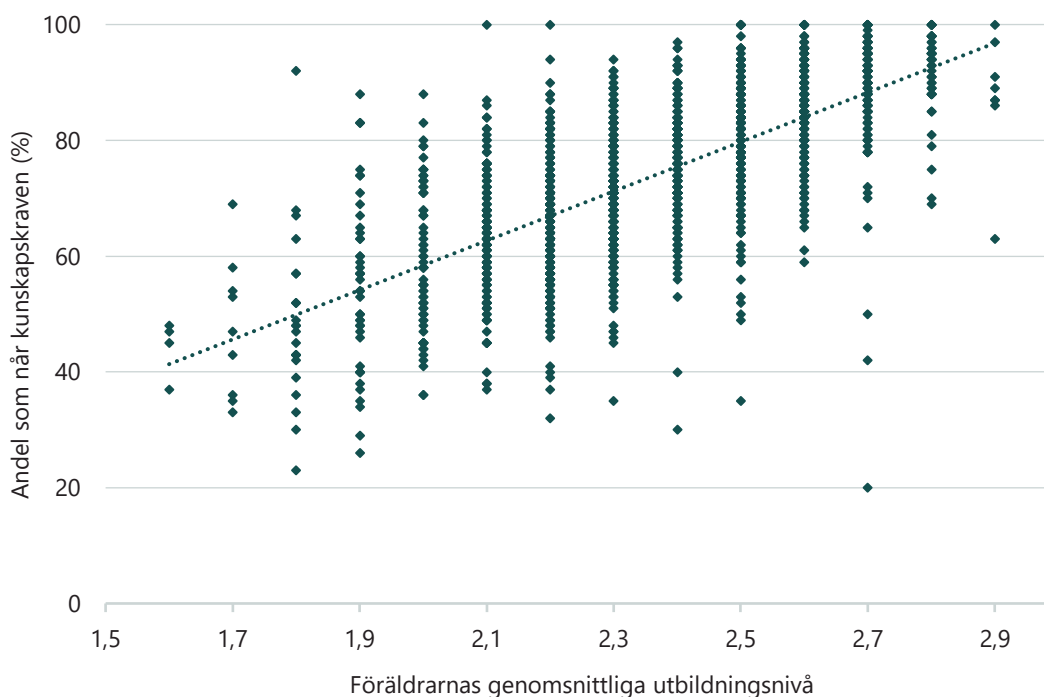
Anm: De stålgrå staplarna gäller alla läsåret 2022/23. Streckade stålgrå staplar är uppdelade efter elevernas bakgrund. Nyinvandrade elever avser de som har kommit till Sverige de senaste fyra åren.
Källa: Betygsstatistik årskurs 9. Skolverket (2023:2).

¹ Definierat som föräldrarnas genomsnittliga utbildningsnivå.

Den senaste internationella kunskapsmätningen PISA (Skolverket, 2023:3) visade att svenska 15-åringar presterar sämre i matematik och läsförståelse. Resultaten är tillbaka på samma nivåer som 2012, då Sverige uppnådde sina hittills sämsta resultat i dessa ämnesområden. Elever med mindre gynnsam socioekonomisk bakgrund presterade sämre 2022 än de gjorde 2018, medan elever med en mer gynnsam socioekonomisk bakgrund presterade på samma nivå. Resultatskillnaderna mellan elever med olika socioekonomisk bakgrund har alltså ökat.

I en IFAU-rapport (Holmlund, Sjögren, Öckert, 2020) beskrivs hur skolan under de senaste decennierna blivit alltmer segregerad, både socialt och etniskt. I rapporten framhålls problemen med att den svenska skolan inte fördelar lärarkompetens kompensatoriskt, och att det råder stora skillnader i skolkvalitet mellan fristående och kommunala skolor samt mellan stad och landsbygd. Andra rapporter (Skolverket, 2018, Sveriges Lärare, 2023:1) bekräftar att elevernas socioekonomiska bakgrund över tid har fått en ökad betydelse för hur de lyckas i grundskolan. De visar att andelen utlandsfödda elever har ökat kraftigt över tid och att de nyanlända eleverna är allt äldre när de börjar i svensk grundskola. Detta gör att eleverna och skolan får mycket mindre tid till sitt förfogande för att dessa elever ska kunna hämta ikapp de kunskaper de behöver för att nå gymnasiebehörighet. Även skolsegregationen har ökat – elever med olika bakgrund möts mer sällan i skolan idag. I diagram 2 nedan framgår andelen elever per skolenhet i årskurs 9 som nådde kunskapskraven, uppdelade efter föräldrarnas genomsnittliga utbildningsnivå². Trendlinjen synliggör att när föräldrarnas genomsnittliga utbildningsnivå är hög, var det betydligt fler skolor där nästan samtliga elever nådde kunskapskraven. Motsvarande, när de socioekonomiska förutsättningarna är svagare, var det en betydligt lägre andel elever på skolorna som nådde kunskapskraven.

Diagram 2. Andel elever i årskurs 9 som når kunskapskraven

Källa: Salsa (Skolverket, 2023:4). Trendlinje prickad.

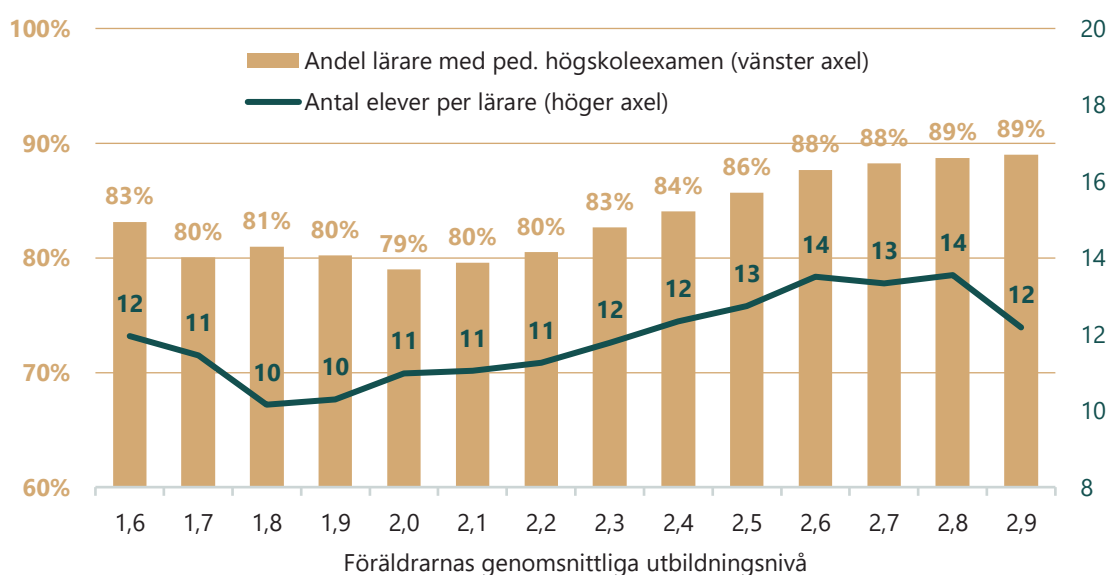
² Utbildningsnivån mäts på en skala från 1 till 3 där 1 motsvarar grundskola, 2 gymnasial utbildning och 3 eftergymnasial utbildning.

Legitimerade och behöriga lärare

Mönstret om den uppdelade skolan bekräftas även av rektorer och skolledare (Lärarnas Riksförbund, Sveriges Skolledare, 2021). Skolor med mindre gynnsam elevsammansättning riskerar i större utsträckning problem med att rekrytera behöriga lärare och speciallärare, vilket i sin tur genererar andra problem såsom sämre förutsättningar att göra investeringar i läromedel eller mer ansträngd arbetssituation för befintlig personal. Motsvarande har skolor med en mer gynnsam elevsammansättning lättare att exempelvis rekrytera behöriga lärare, är mer framgångsrika med att få alla elever att nå gymnasiebehörighet och har ett högre söktryck av elever, vilket ger en budget i balans eller överskott. Olika elevunderlag ger helt enkelt olika förutsättningar, trots både regelverk och resurser som ska verka utjämnande.

En forskningsartikel (Johansson, Gustafsson, Hansson, Alatalo, 2023) visar på lärarens betydelse för elevernas resultat. De finner att andelen legitimerade lärare på skolorna har betydelse för elevernas prestationer, framför allt i matematik men även i svenska. I en IFAU-rapport (Holmlund, Sjögren, Öckert, 2020) konstateras att skolorna idag fördelar lärartäthet efter elevers behov men att det finns en avsaknad av kompensatorisk fördelning av lärarkompetens. Diagram 3 visar att lärartätheten, i detta fall beräknat som antal elever per lärare, generellt sett är bättre i skolor med socioekonomisk svagare förutsättningar än i skolor med starkare förutsättningar. Samtidigt är andelen lärare med pedagogisk högskoleexamen i genomsnitt lägre på skolor med socioekonomiskt svagare hem än på skolor med starkare.

Diagram 3. Genomsnittlig lärarbehörighet³ och lärartäthet⁴ efter föräldrarnas utbildningsnivå hos elever i årskurs 9

Källa: Salsa (Skolverket, 2023:4) samt personalstatistik (Skolverket, 2023:5). Observera att axlarna har skurits. Egna bearbetningar.

³ Definierat som andel av alla tjänstgörande lärare, uttryckt i heltidstjänster, som har lärarexamen, förskollärarexamen eller fritidspedagogexamen. Även personer som tidigare förklarats behöriga till statligt reglerade lärartjänster och personer som haft förordnande som behörig lärare ingår. Redovisat som medelvärde per skolenhets utbildningsnivå hos föräldrarna.

⁴ Definierat som antal elever som var inskrivna i oktober på skolenheten det läsår statistiken avser per lärare, uttryckt i heltidstjänster. Med lärare avses alla anställda lärare enligt Skolverkets definition, dvs inklusive långtidsvikarier, speciallärare- och specialpedagoger samt undervisande studie- och yrkesvägledare. Redovisat som medelvärde per skolenhets utbildningsnivå hos föräldrarna.

I Skolinspektionens årsrapport (Skolinspektionen, 2024) konstateras att bristen på legitimerade lärare är en av skolans stora utmaningar. De granskade huvudmännen behöver exempelvis bli bättre både på att kartlägga aktuellt rekryteringsbehov och på att ge personalen möjlighet att delta i behörighetsgivande utbildning. De konstaterar att lärarlegitimation ibland felaktigt likställs med behörighet och att undervisningen organiseras utifrån andra principer än att lärarna ska undervisa i ämnen som motsvarar deras behörigheter. Resultaten från en annan granskning (Skolinspektionen, 2023) av huvudmäns och rektorers ansträngningar för att öka andelen behöriga lärare i grundskolan visar att det är relativt ovanligt att kartlägga hur mycket tid som lärare ägnar åt andra uppgifter än undervisning. I flera fall verkar arbetsfördelningen ske utifrån ett rättvisetänk, snarare än utifrån att tiden ska användas till undervisning och undervisningsnära uppgifter. Andra undersökningar (Sveriges Lärare, 2023, Arbetsmiljöverket, 2021) bekräftar också att lärare i hög grad får ägna tid åt annat än huvudsysslan – det vill säga att undervisa.

Elevers olika behov

I Sverige har elever enligt skollagen rätt att få extra anpassningar och särskilt stöd om eleven riskerar att inte uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Det finns också en särskild garanti för tidiga stödinsatser i bland annat förskoleklass och lågstadiet. I denna garanti ingår en rad obligatoriska tester som syftar till att tidigt kunna identifiera elever som befaras inte uppfylla de kunskapskriterier som minst ska uppfyllas i årskurs 1 och 3 och därmed ge dessa elever det stöd de behöver. Sveriges Lärare har i en skrivelse till regeringen (Sveriges Lärare, 2024:1) riktat kritik gällande att dessa tester är för grovmaskigt utformade, har brister i träffsäkerhet samt ställer låga krav på vad eleverna förväntas uppnå. Det leder till att många elevers förmågor överskattas och att den nationella kravnivån ofta anses uppfyllt vilket leder till att inga stödinsatser enligt regelverket i garantin behövs sätts in. Konsekvensen blir att elever går vidare i skolsystemet utan att ha med sig den läsförmåga som behövs för att klara efterföljande årskurser och stadier.

I en ny undersökning (Sveriges Lärare, 2024:2) framkommer att majoriteten av lärarna anser att det i låg utsträckning finns resurser på deras skola att följa skollagen gällande extra anpassningar och särskilt stöd. Mer än åtta av tio lärare i grundskolan svarar att de inte har tillräckliga förutsättningar för att möta antalet elever i klassen som har behov av extra anpassningar och/eller särskilt stöd. Konsekvenserna av att lärarna har för många elever med extra anpassningar och/eller särskilt stöd är att det tar tid från andra elevers rätt till stöd och hjälp samt att studieron försämras. I en rektorsenkät genomförd av Brottsförebyggande rådet (Brå, 2024) svarar var fjärde rektor att de främsta hindren för att nå en trygg och lärande skolmiljö är bristande resurser för elevhälsans personal samt skillnader i kunskapsnivå mellan elever i samma klass.

Stöd till elever är ett av de största bristområdena i svensk skola, och det är ett återkommande problem (Skolinspektionen, 2024). Skolorna måste enligt Skolinspektionens rapport bli bättre på att skyndsamt utreda elevers behov av särskilt stöd. Det finns exempel på rektorer som inte tagit sitt ansvar och elever som under tre års tid haft betyget F i kärnämnen svenska, matematik och engelska, utan att behovet av särskilt stöd utretts. Det förekommer också att skolorna underlåter att upprätta åtgärdsprogram för elever som ges särskilt stöd.

Regeringen konstaterar i ett pressmeddelande (Utbildningsdepartementet, 2024) om en statlig utredning att dagens elevhälsa inte räcker inte till. Relevanta stödinsatser sätts ofta in alldeles för sent och tillgången till dagens elevhälsa är ofta bristfällig och varierar stort mellan skolor. För att stärka arbetet med stöd och anpassningar så att fler elever når utbildningens mål behövs

fler speciallärare på skolorna. Personalstatistiken för grundskolan (Skolverket, 2023:5) visar att andelen personal med specialpedagogisk högskoleexamen varierar stort mellan skolorna. I årskurs nio varierade exempelvis andelen speciallärare från 0,3 procent till 28 procent.

Samtidigt som många elever är i behov av särskilt stöd eller får olika typer av extra anpassningar i undervisningen kan det i samma klass finnas både högpresterande elever och särskilt begåvade elever. Enligt Skolverkets definition är det ungefär fem procent i varje årskull som är särskilt begåvade, vilket innebär att det finns en till två särskilt begåvade elever i varje klass. I en forskningsartikel beskriver Mara Westling Allodi (Vetenskapsrådet, 2018) de utmaningar som särskilt begåvade barn behöver, för att motiveras i sitt lärande. Lärarens uppgift är att anpassa undervisningen efter elevernas nivå, ett uppdrag som har blivit allt svårare med klasser som är väldigt heterogena. Det blir en balansgång att anpassa undervisningen till dem som har det svårast och samtidigt motivera dem som har lätt för att tillgodogöra sig undervisningen. Nyligen publicerad forskning (Bäckström, 2024) visar att lärarens undervisning i viss utsträckning styrs och begränsas av hur sammansättningen i klassen ser ut, bland annat genom vilka förkunskaper eleverna har. Elevernas förkunskaper påverkar till exempel vilket innehåll läraren kan behandla i undervisningen och hur tiden kan disponeras. Det påverkar i sin tur elevernas individuella resultat. I en klass med elever som stör studieron går mycket av tiden att hantera situationen i klassrummet, vilket minskar den faktiska tiden läraren kan lägga på genomgången för samtliga elever. Hur klassens sammansättning och nivå på förkunskaper ser ut kan därmed få betydelse för hur varje individ kan prestera.

Styrdokumentet

Det är läroplanen och kursplanerna som styr utbildningen och undervisningen i grundskolan. Sedan hösten 2022 gäller nya läroplaner och kursplaner (Skolverket, 2022:1) i grundskolan, grundsärskolan, sameskolan och specialskolan. Ändringarna består i att det centrala innehållet har anpassats när det gäller omfattning, konkretionsgrad och progression. I syftetexten är fakta och förståelse betonat, till exempel genom att använda uttrycket ”kunskaper om” i målen i vissa ämnen. Betygskriterierna har gjorts mindre detaljerade, i syfte att minska risken att betygskriterierna ska styra undervisningen. För att minska stoffträngsel i visa ämnen, dvs. den obalans som uppstår när kraven på vad ett ämne ska omfatta inte står i proportion till den tid som har avsatts för ämnet i timplanen, föreslogs elevens val att tas bort, för att ge mer tid i naturorienterade och samhällsorienterade ämnen. De nya timplanerna för grundskolan börjar dock gälla först hösten 2024 (Utbildningsdepartementet, 2022).

Regeringen har därefter tillsatt en statlig utredning (Utbildningsdepartementet, 2023) som ska se över läroplanerna, med syfte att undervisningen i de tidiga årskurserna främst ska handla om grundläggande fakta och färdigheter som ger eleverna en nödvändig grund för sitt fortsatta lärande. I takt med att eleverna blir äldre föreslås mer komplexa teoretiska förmågor som att reflektera, analysera och dra slutsatser ta större plats. Utredningen ska också föreslå hur läroplanerna kan bli bättre anpassade efter barns kognitiva utveckling och skilda förutsättningar.

Samtidigt är dagens betygssystem ofta debatterat och många menar att en förändring är nödvändig eftersom en skarp gräns för underkänt bidrar till utanförskap (Bergling, 2023:1). Holmlund, Sjögren och Öckert (2020) menar att betygssystemet utgör ett hinder för svaga elever att ta sig vidare till gymnasieskolan. I en tidigare undersökning genomförd av Sveriges Lärare (Bergling 2023:2) framkommer att närmare fem av tio högstadielärare ville avskaffa betyget F, medan fyra av tio inte ville det. I gymnasieskolan var motsvarande en av tre för avskaffande medan

hälften ville behålla betyget F. I Skolverkets senaste statistik över nationella prov i matematik var det 37 procent av eleverna på yrkesprogrammen som fick betyget F (Skolverket, 2023:6). Det speglar samtidigt att en stor andel av eleverna saknade tillräckliga förkunskaper när de började gymnasiet.

Lovskolans syfte

Lovskolan syftar till att fånga upp de elever som riskerar att inte bli behöriga till ett nationellt yrkesprogram i gymnasieskolan. Enligt skollagens definition är lovskola undervisning inom grundskolan som anordnas enligt denna lag under lov under en termin eller utanför terminstid, och som inte är obligatorisk för elever (SFS, 2010:800 och Utbildningsdepartementet, 2017). En huvudman för grundskola är skyldig att erbjuda vissa elever lovskola, så kallad obligatoriskt anordnad lovskola.

Huvudmannen måste erbjuda lovskola till tre kategorier av elever:

- elever som har avslutat grundskolans årskurs 8 och som riskerar att i årskurs 9 inte bli behöriga till ett nationellt yrkesprogram i gymnasieskolan
- elever i årskurs 9 i grundskolan som riskerar att inte bli behöriga till ett nationellt yrkesprogram i gymnasieskolan
- elever som efter årskurs 9 i grundskolan inte blivit behöriga till ett nationellt yrkesprogram i gymnasieskolan.

Lovskola omfattas inte av skollagens bestämmelser om skolplikt, och det är frivilligt för en elev att acceptera ett erbjudande om lovskola. Men en elev som har tackat ja till ett sådant erbjudande ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli. Elever i lovskola har alltså närvaroplikt.

En undersökning från de tidigare lärarfacken (Lärarnas Riksförbund, Lärarförbundet, 2022) har dock visat att lärarna anser att lovskolan inte kan ersätta de bristande kunskaper som många elever har. Bara två av tio lärare anser att betyg efter lovskola ger en tillräcklig förberedelse för studier på gymnasiet. Många lärare anger att det är för lätt att få ett E på sommarskolor och att det inte ger varaktiga kunskaper inför de vidare studierna på gymnasiet. Att godkända betyg från sommarskola kan leda till problem i gymnasiet bekräftas också i en rapport från Skolverket (2022:2).

Undersökning

Under våren 2024 genomförde Sveriges Lärare en enkätundersökning om hur lärare ser på de förkunskaper som elever har, samt hur eventuella bristande förkunskaper hos elever påverkar både undervisning och arbetsmiljö. Enkäten skickades till 3 500 lärare i grund- och gymnasieskolan i Sveriges Lärares undersökningspanel och svarsfrekvensen blev 44 procent. Det motsvarar svar från över 1 500 lärare. Urvalet är representativt gentemot Skolverkets statistik över tjänstgörande lärare i skolväsendet och en bortfallsanalys är genomförd (läs mer om detta i metodbeskrivningen). Signifikanta skillnader lyfts fram i texten där det är relevant. I undersökningen har lärarna ombetts beskriva med egna ord hur förutsättningarna ser ut eller var bristerna ligger, vilket lyfts fram som citat för att exemplifiera vad det kan handla om.

Bristande förkunskaper

Lärare tar emot nya elever vid olika tillfällen, exempelvis när elever byter mellan olika stadium och mellan skolformer, eller när elever byter från en kurs/undervisningsgrupp till en annan. Eftersom det försvårar möjligheten att ställa en och samma enkät om elevernas förkunskaper precis när de mottagit nya elever, har lärare i denna undersökning ombetts att tänka tillbaka till den senaste gången de mottog nya elever i sina huvudsakliga undervisningsämnen/undervisningsgrupper. En formulering som återkommer i enkäten är i vilken utsträckning eleverna hade otillräckliga förkunskaper, varpå följande förklaring gavs:

”Med otillräckliga förkunskaper menas att eleverna helt eller delvis saknar kunskap för att kunna tillgodogöra sig undervisningen på avsedd nivå. Gör en sammantagen bedömning av de förkunskaper som krävs i den nivå du undervisar på.”

I stort sett samtliga lärare upplever att åtminstone några elever hade otillräckliga förkunskaper när undervisningsgruppen startade och endast ett fåtal svarar att inga elever hade otillräckliga förkunskaper. Det gäller oavsett om lärarna arbetar i förskoleklass, grundskolan eller gymnasieskolan, vilket framgår av diagram 4. Totalt svarar fler än fyra av tio att hälften eller fler elever kom med bristande förkunskaper. Motsvarande andel för yrkeslärare i gymnasiet är närmare 70 procent, vilket är en signifikant högre andel än i övriga skolformer.

Diagram 4. Andel som svarar att elevernas förkunskaper var otillräckliga när undervisningsgruppen startade

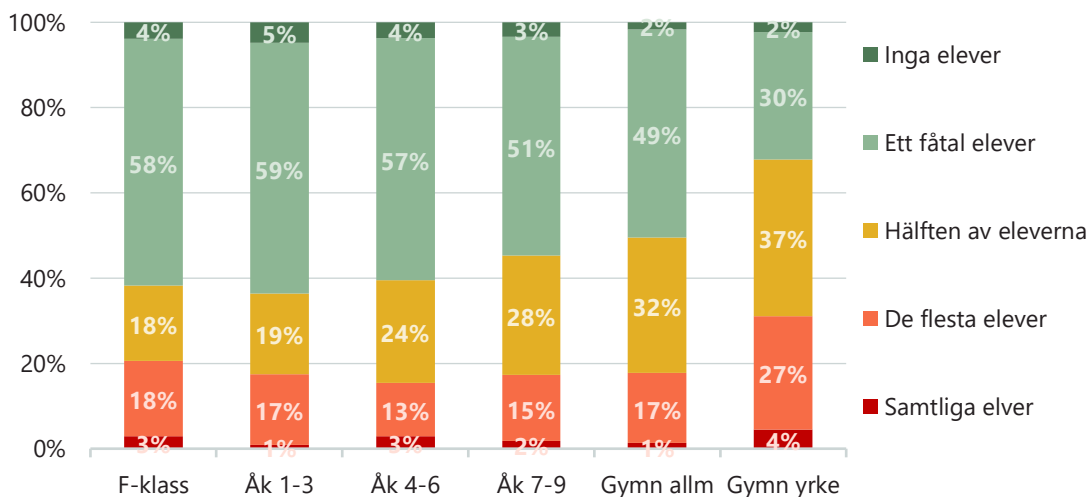
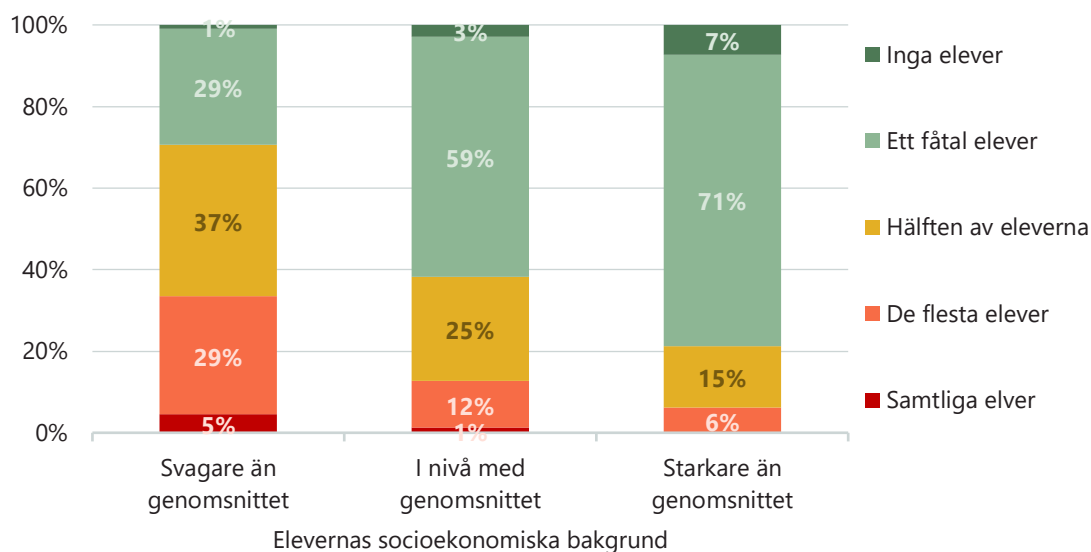
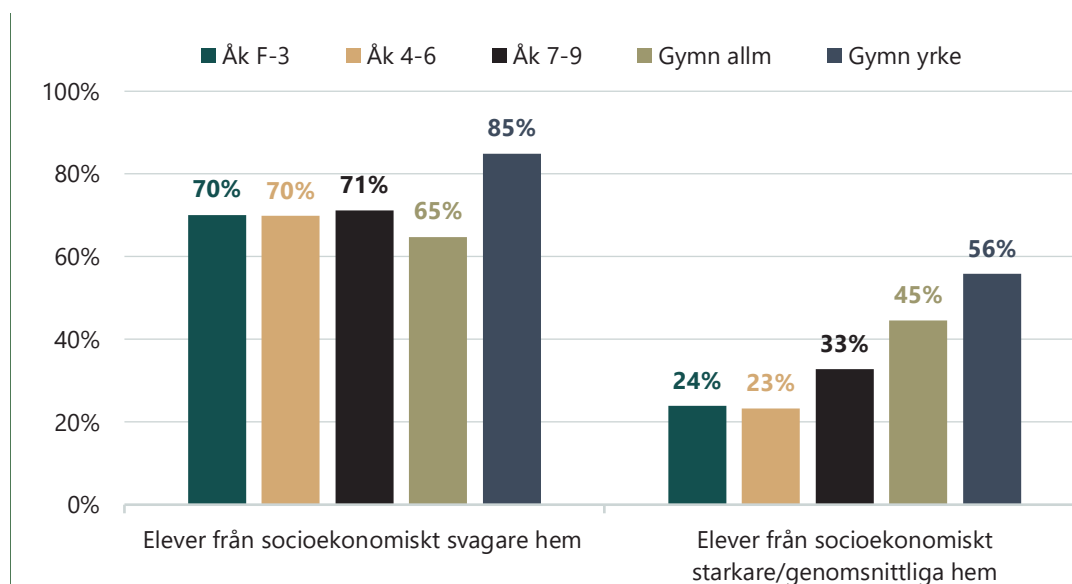

Diagram 5. Andel som svarar att elevernas förkunskaper var otillräckliga när undervisningsgruppen startade, efter elevernas socioekonomiska bakgrund

I diagram 5 återges lärarnas bedömning av elevernas förkunskaper mot bakgrund av elevernas socioekonomiska bakgrund⁵. Bland lärare som bedömer att eleverna kom från socioekonomiskt svagare hem uppger totalt sett över 70 procent att hälften eller fler av eleverna hade otillräckliga förkunskaper. Det är en signifikant högre andel än bland lärare som bedömer att elevernas socioekonomiska bakgrund var i nivå med genomsnittet eller starkare. Motsvarande andelar bland dessa grupper var 38 procent respektive 21 procent. Skillnaden mellan socioekonomisk bakgrund kvarstår oavsett skolform, vilket framkommer av diagram 6.

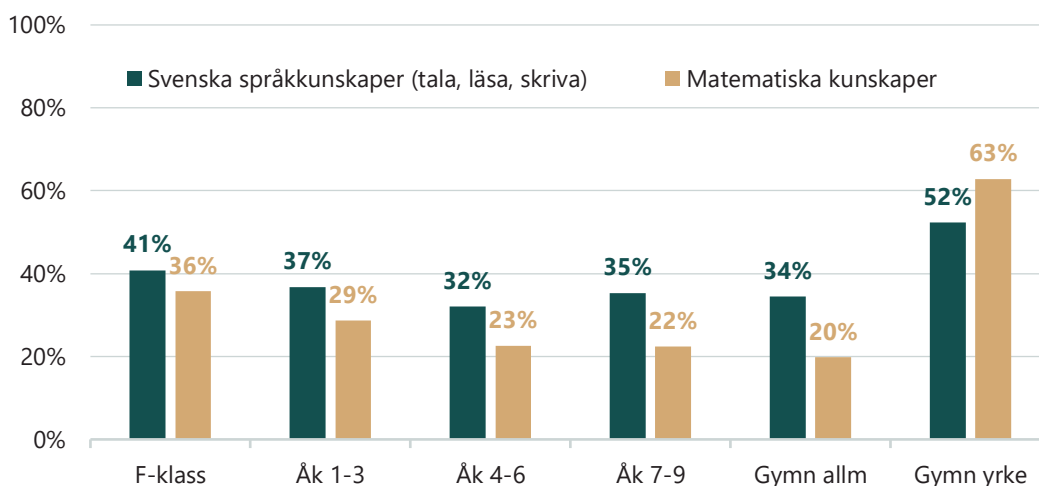
Diagram 6. Andel som upplever att hälften eller fler elever hade otillräckliga förkunskaper per skolform och socioekonomisk bakgrund

Anm: Underlaget har grupperats för att möjliggöra särredovisning per skolform

⁵ I undersökningen har lärarna fått göra en bedömning av elevernas socioekonomiska bakgrund, om den är svagare, starkare eller i nivå med genomsnittet i landet. Uppgiften har verifierats med uppgift om föräldrarnas utbildningsnivå enligt Salsa i Skolverkets statistik för lärare i årskurs 7–9 och överensstämmelsen bedöms som god.

Diagram 7. Andel som svarar att hälften eller mer av eleverna hade otillräckliga förkunskaper gällande

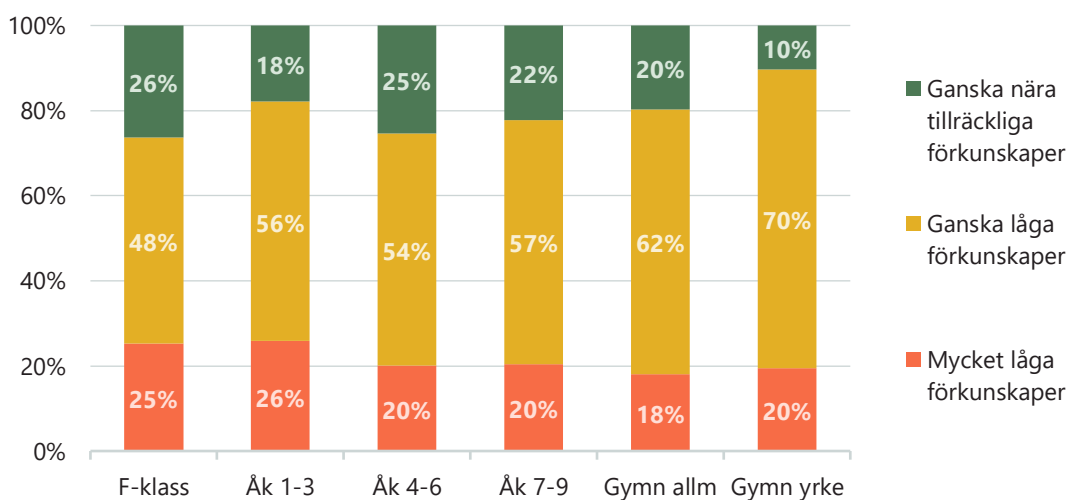

Anm: Redovisade svar gäller endast de lärare som anser att ämnet är relevant för deras undervisningsämnen

Totalt uppger närmare fyra av tio lärare att hälften eller fler elever hade otillräckliga kunskaper i svenska (tala, läsa och skriva), och närmare tre av tio svarar att hälften eller fler elever hade otillräckliga matematiska kunskaper. Återigen är det en signifikant högre andel bland yrkeslärarna i gymnasiet som anser att förkunskaperna var otillräckliga i matematiska kunskaper jämfört med övriga skolformer och befattningar, vilket framgår av diagram 7.

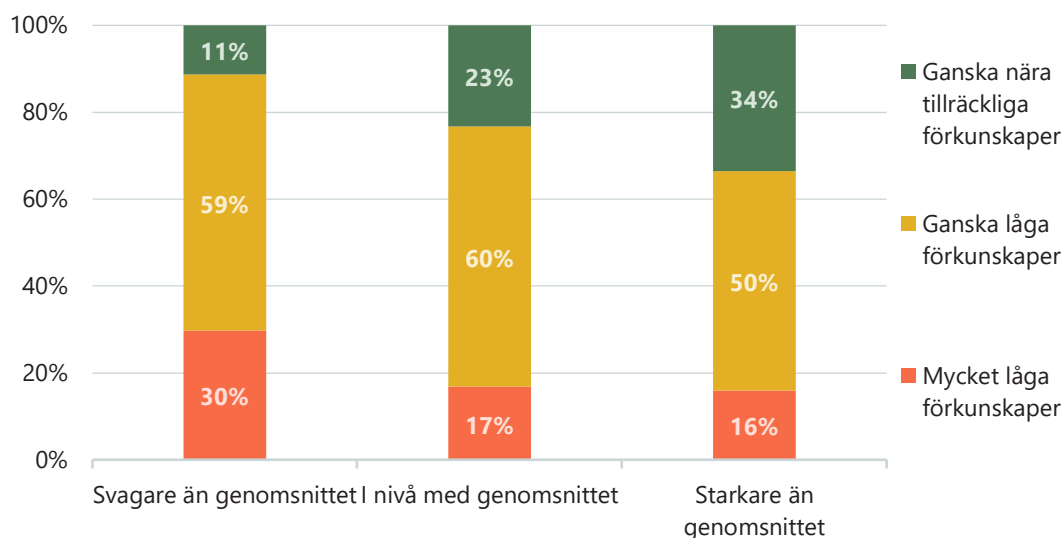
Bland de lärare som uppger att eleverna hade otillräckliga förkunskaper anser var femte lärare att förkunskaperna var mycket låga och lika stor andel anser att eleverna hade ganska nära tillräckliga förkunskaper. Resterande sex av tio bedömer att förkunskaperna var ganska låga. Fördelningen är likartad, oavsett skolform, vilket återges i diagram 8. Däremot, när frågan ställs i relation till elevernas socioekonomiska bakgrund framkommer skillnader (diagram 9). Lärare med elever från socioekonomiskt svagare hem upplever i större utsträckning att elevernas förkunskaper var mycket låga, i jämförelse med elever som kommer från starkare/genomsnittliga socioekonomiska hem.

Diagram 8. Andel svarande gällande elevernas genomsnittliga nivå på förkunskaper, efter skolform

Anm: Redovisade svar gäller endast de lärare som hade elever med otillräckliga förkunskaper

Diagram 9. Andel svarande gällande elevernas genomsnittliga nivå på förkunskaper, efter elevernas socioekonomiska bakgrund

Anm: Redovisade svar gäller endast de lärare som hade elever med otillräckliga förkunskaper

De lärare som varit yrkesverksamma i minst 10 år tillfrågades om de sett en förändring av elevernas förkunskaper över tid, och ombads samtidigt exemplifiera vad förändringen kan bestå av. Totalt sett svarar tre av fyra att eleverna idag har något eller mycket sämre förkunskaper i jämförelse med för 10–15 år sedan. En tiondel svarar att de är oförändrade och endast några procent anser att eleverna idag har mycket bättre förkunskaper. Det är en signifikant högre andel lärare i förskoleklass som svarar att elevernas förkunskaper idag är bättre, i jämförelse med övriga skolformer. Lärarna exemplifierar att det handlar om att eleverna idag har bättre kunskaper i svenska och matematik, och att det märks av att eleverna arbetar aktivt med dessa ämnen i förskolan. I de högre stadierna beskriver lärarna att dagens elever kommer med bättre förkunskaper i engelska och i generell allmänbildning.

”Många kan läsa redan när de kommer till f-klassen, några kan redan skriva och många har bra matematiska kunskaper”

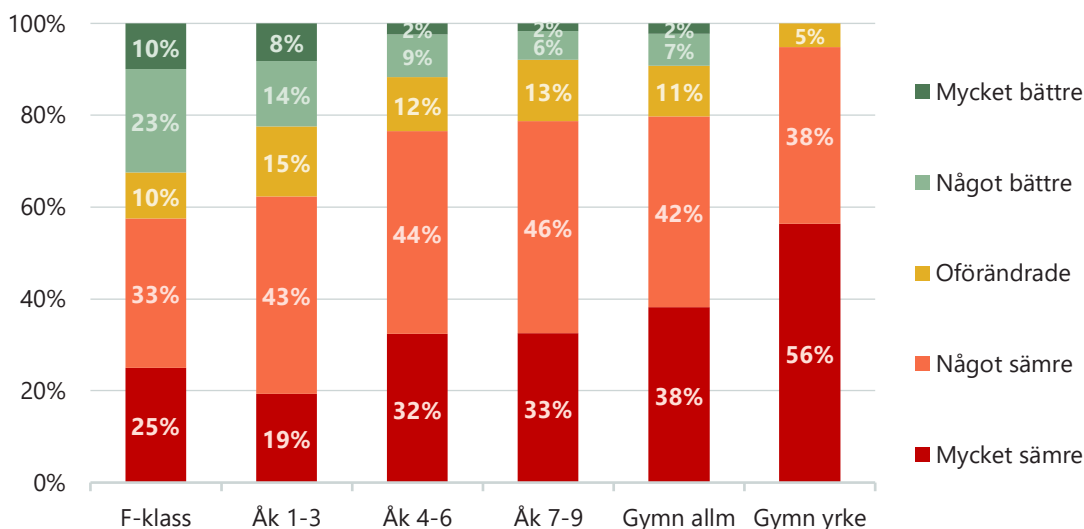
— Förskollärare i förskoleklass, Stockholm

”Eleverna kommer generellt till årskurs 7 med goda kunskaper i engelska”

— Högstadielärare i engelska, Värmland

Det är en signifikant högre andel yrkeslärare som svarar att elevernas förkunskaper idag är sämre. 56 procent svarar att elevernas förkunskaper idag är mycket sämre, och 38 procent svarar att de är något sämre. Vidare svarar cirka åtta av tio lärare i årskurs 4–9 samt gymnasielärare i allmänna ämnen att förkunskaperna har blivit sämre (diagram 10). Av exemplen som lärarna lyfter fram kommer att det handlar om bristande läs- och skrivförmåga, grundläggande matematik, men också andra faktorer som bristande studieteknik och förmåga att hålla fokus. I lägre årskurser och praktiska/estetiska ämnen lyfts motoriska brister fram, som förmåga att klippa med sax, trä en tråd på nål eller sämre grundfysik. Nedan ges ett urval citat från undersökningen som beskriver bristerna i olika ämnen och årskurser.

Diagram 10. Andel som anser att elevernas förkunskaper idag är bättre, sämre eller oförändrade, i jämförelse med för 10–15 år sedan per skolform

Anm: Redovisade svar gäller endast de lärare som varit yrkesverksam i nuvarande befattning i minst tio år.

”Elever kan inte klippa, klä på sig, äta med bestick, lyssna på sagor utan bild, m.m”

— Lärare i förskoleklass, Skåne

”Det är framförallt läs- och skrivförmågan som brister. Eleverna har inte uthållighet att läsa och skriva lite längre texter (en sida). Detta påverkar samtliga ämnen.”

— Mellanstadielärare, Stockholm

”Det som vi tidigare arbetade med i sjuan, gör vi idag med åk 9. Läsförståelsen är genomgående mycket sämre, tillsammans med uthållighetsförmågan”

— Högstadielärare i svenska, Jönköping

”Grundfysiken är sämre. Många fler elever kan inte simma jämfört med tidigare. Många elever har lägre uthållighet och orkar/vill inte göra t ex mängdträning. Lär eleven sig inte direkt ger den upp i större utsträckning än tidigare”

— Högstadielärare i idrott och matematik, Skåne

”De flesta elever kan inte ordklasser eller meningsstruktur. De vet inte heller skillnaden på talspråk och skriftspråk. Det blir att börja på mycket låg nivå med språkkunskaper och textstruktur. Alltså mycket låg nivå!!”

— Gymnasielärare i svenska, Dalarna

”De upplevs ha mindre inlärning med sig och får kämpa med multiplikationstabellen samt de fyra grundläggande räkneregler, istället för att kunna lägga fokus på de nya kunskaperna vi försöker komma åt på gymnasiet”

— Gymnasielärare i matematik, Jönköping

”Eleverna har sämre ordförråd och svårare att uttrycka sig nyanserat och formellt. Man har också svårt för skrivregler på både svenska och engelska.”

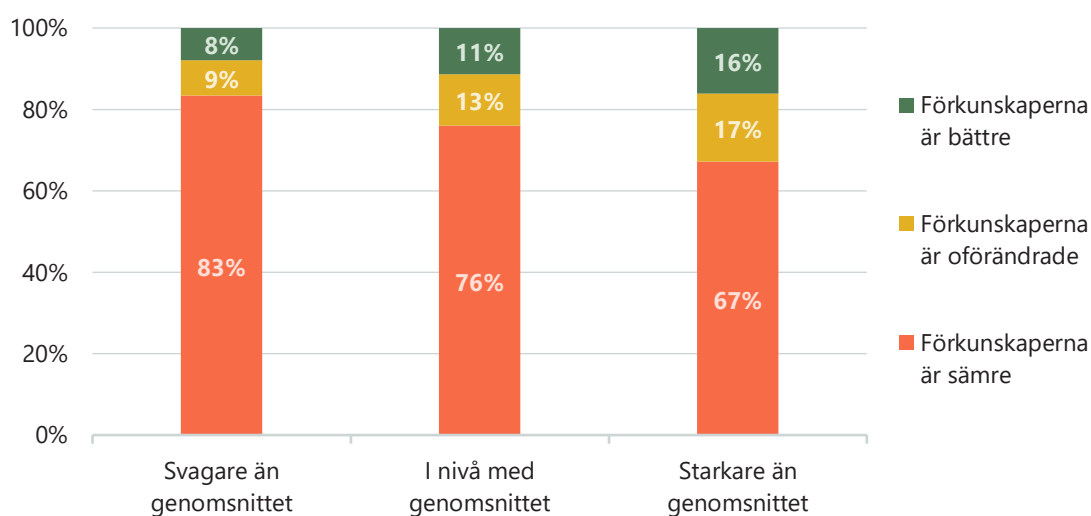
— Gymnasielärare i engelska och historia, Västra Götaland

”Språk, enkelt tekniskt kunnande är överlag på en MYCKET låg nivå. De har ofta inte en aning om hur enkla vardagsverktyg som skiftnyckeln eller stjärnmejseln varken ser ut eller används till. För att räkna ut ett enkelt mått från en ritning tar eleverna fram mobiltelefonen för att använda kalkylatorn”

— Yrkeslärare industritekniska programmet, Västra Götaland

Även om det är en signifikant högre andel lärare med elever från socioekonomisk svagare områden som upplever att förkunskaperna idag är sämre i jämförelse med elever från starkare områden (diagram 11), så är det fortfarande en tydlig majoritet – oavsett socioekonomisk bakgrund hos elever – som anser att förkunskaperna har blivit sämre över tid.

Diagram 11. Andel som anser att elevernas förkunskaper idag är bättre, sämre eller oförändrade i jämförelse med för 10–15 år sedan, efter elevernas socioekonomiska bakgrund

Anm: Redovisade svar gäller endast de lärare som varit yrkesverksam i nuvarande befattning i minst tio år.

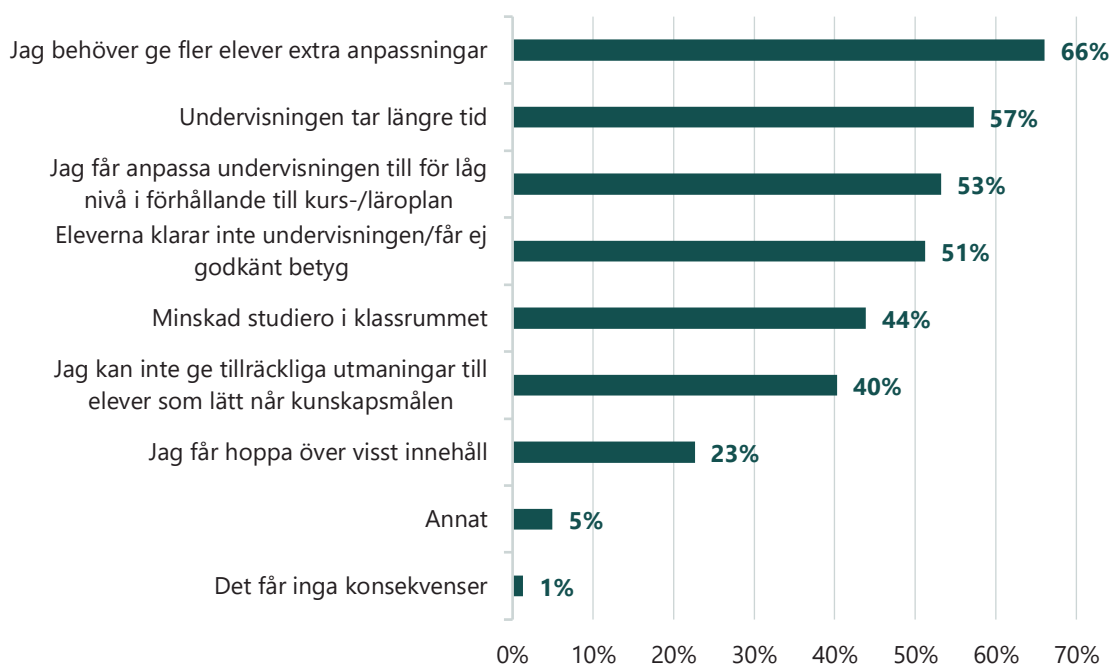
Konsekvenser av bristande förkunskaper

När elever kommer med otillräckliga förkunskaper får det konsekvenser, både för undervisningen och för lärarnas arbetsmiljö. Det framgår av diagram 12 där lärare har uppgett hur elevernas bristande förkunskaper påverkar deras undervisning. Endast en procent av lärarna svarar att det inte får några konsekvenser för undervisningen. Närmare sju av tio svarar att de behöver ge flera elever extra anpassningar och sex av tio att undervisningen tar längre tid.

En del av lärarens uppgift är just att anpassa undervisningen utifrån elevernas förutsättningar, men över hälften upplever att de behöver anpassa undervisningen till *för* låg nivå i förhållande till kurs-/läroplan. En lika stor andel svarar att de bristande förkunskaperna får konsekvensen att eleverna inte får godkänt betyg eller klarar av undervisningen. Fyra av tio upplever att det bidrar till minskad studiero i klassrummet och att det är svårt att ge tillräckliga utmaningar till elever som lätt når kunskapskraven.

Spridningen av elevernas förkunskaper påverkar undervisningen oavsett ämne eller skolform, vilket framgår av citaten nedan.

Diagram 12. Konsekvenser för undervisningen av att eleverna hade otillräckliga förkunskaper

”Idag får de högpresterande inga utmaningar och de som ligger efter känner sig misslyckade”

— Högstadielärare i NO och SO, Värmland

”Dessa elever klarar trots anpassningar oftast inte målen och de elever som skulle behöva utmaningar får oftast inte rimliga utmaningar. Nivån sänks således för alla”

— Högstadielärare i moderna språk och svenska, Västerbotten

”Det är ofta en väldigt stor spridning, vilket medför att jag inte kan hjälpa de svagaste och inte utmana de starkaste”

— Gymnasielärare i kemi, Västra Götaland

”Som ensam lärare hinner man helt enkelt inte med att hjälpa alla och de få som behöver mer utmaningar kan i värsta fall tappa sin drivkraft”

— Yrkeslärare fordons- och transportprogrammet, Skåne

De konsekvenser som lärarna lyfter fram gällande undervisningen är likartad oavsett skolform eller befattning. Vidare orsakar elevernas bristande förkunskaper samvetsstress för lärarna, när de inte kan ge eleverna den undervisning de behöver. Sju av tio lärare anger att de får samvetsstress och nästan lika många svarar att bristande förkunskaper kräver mer tid till att förbereda undervisningen. Ungefär hälften upplever ökad arbetsbelastning, antingen på grund av ökad administration, ökade kontakter med elevhälsa eller ökade kontakter med vårdnadshavare.

Diagram 13. Konsekvenser för lärarnas arbetsmiljö av att eleverna hade otillräckliga förkunskaper

”Mer kontakt med olika instanser för uppföljning för de elever som har det svårt i skolan gör att arbetsbelastningen ökar”

— Lågstadielärare, Kalmar

”Känslan av att inte räcka till är alltid överhängande.”

— Mellanstadielärare i matematik och NO, Skåne

”Jag behöver förbereda mer för att undvika kaos under lektionstillfälle. Tex att i förväg trä synålar med tråd pga att eleverna inte själva klarar av att göra det under arbetets gång”

— Mellanstadielärare i slöjd, Jönköping

Styrdokumentens betydelse

Med syfte att undersöka om styrdokumenterna kan ha en delförklaring i att elever inte når kunskapskraven har några frågor gällande dessa ställts till lärarna. Åtta av tio lärare anser att innehållet i ämnena ligger på en rimlig nivå utifrån elevernas kognitiva utveckling, vilket framgår av diagram 14. Lärare i förskoleklass och årskurs 1–3 svarar i lägre utsträckning att innehållet inte alls eller i ganska liten utsträckning ligger på en rimlig nivå, i jämförelse med övriga befattningar och skolformer (signifikant skillnad).

Ungefär en fjärdedel av lärarna svarar i mycket eller ganska stor utsträckning att deras undervisningsämnen har för lite fokus på faktakunskaper (diagram 15). Andelen som tycker att det är för lite faktakunskaper är lägst i förskoleklass, vilket är en signifikant skillnad i jämförelse med övriga skolformer och befattningar. En större majoritet verkar tycka att faktakunskaperna ligger på en rimlig nivå, då 66 procent svarar ganska liten utsträckning eller inte alls.

Diagram 14. I vilken utsträckning anser lärare att innehållet i ämnet/ämnena ligger på en rimlig nivå utifrån elevernas kognitiva utveckling

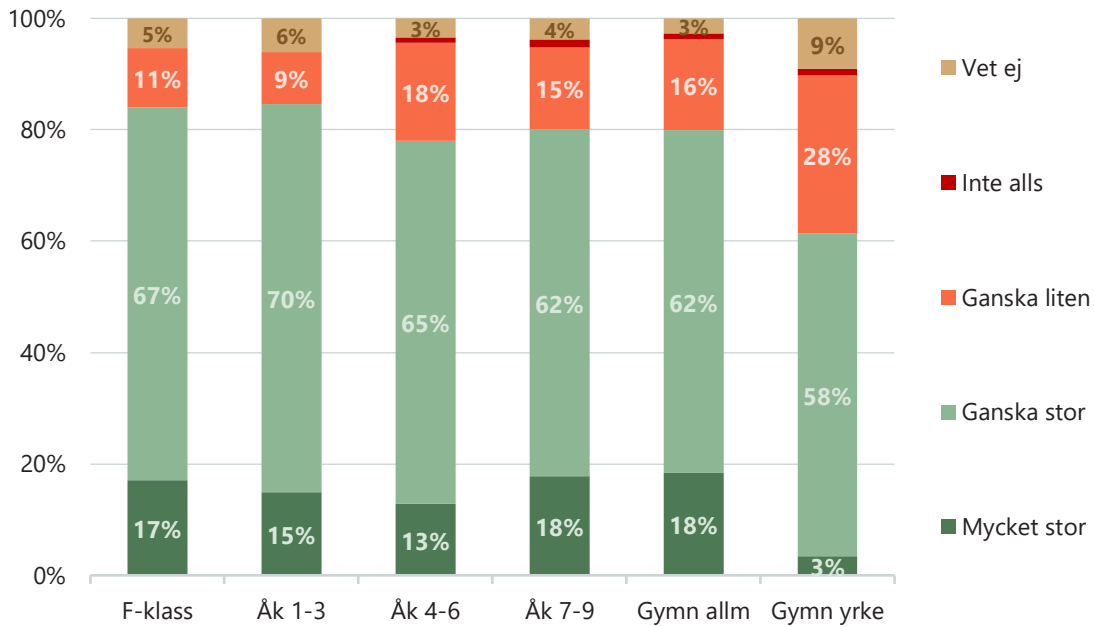
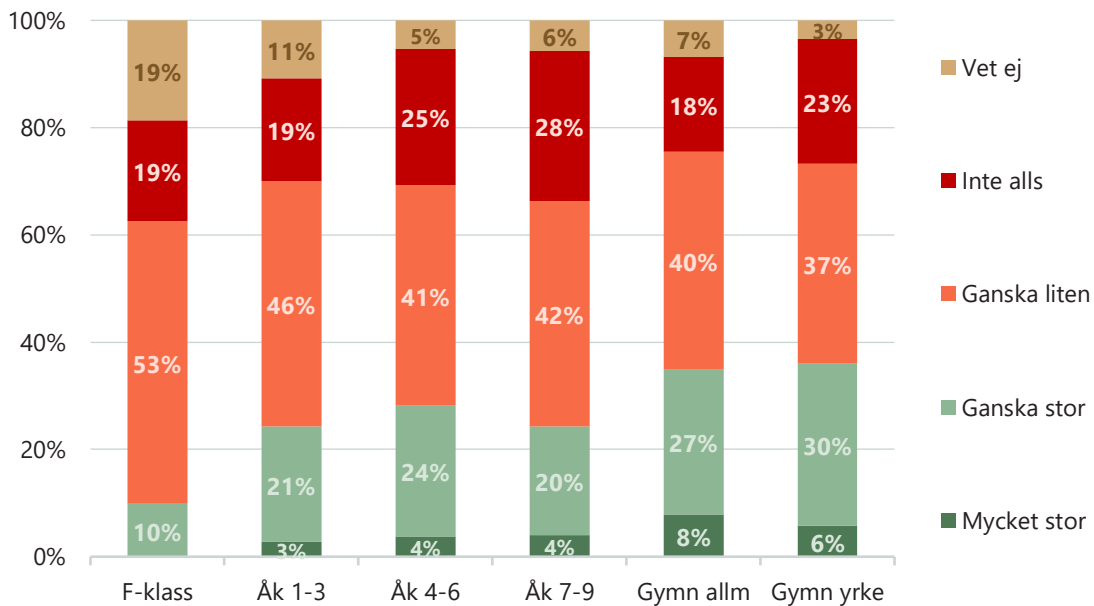
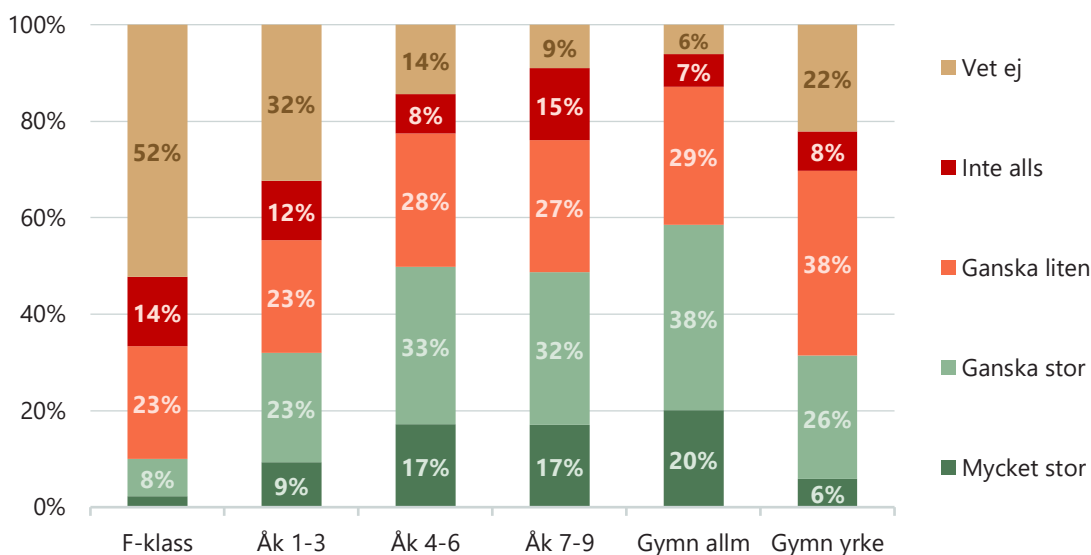

Diagram 15. I vilken utsträckning anser lärare att innehållet i ämnet/ämnena har för lite fokus på faktakunskaper

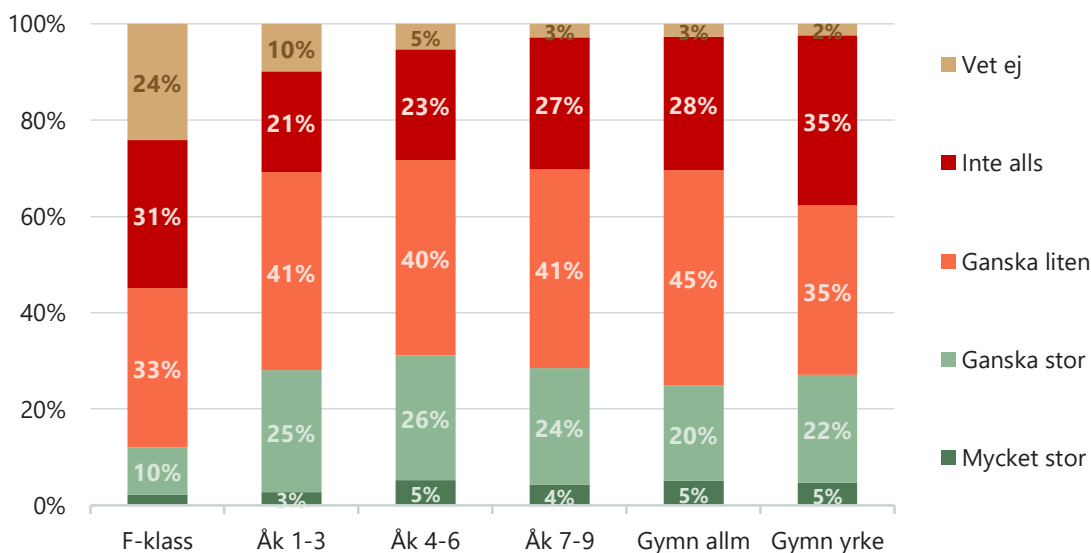
Ungefär 45 procent av lärarna anser att deras undervisningsämnen har stofffrängsel i mycket eller ganska stor utsträckning, samtidigt som en nästan lika stor andel svarar ganska liten utsträckning eller inte alls (diagram 16). Lärare i årskurs 4–9 samt gymnasielärare i allmänna ämnen svarar i större utsträckning att ämnet/ämnena har stofffrängsel, i jämförelse med övriga skolformer/befattningar. Det råder dock stora skillnader mellan undervisningsämnen och de lärare som i störst utsträckning upplever stofffrängsel undervisar exempelvis i historia, religion och samhällskunskap.

Diagram 16. I vilken utsträckning anser lärare att innehållet i ämnet/ämnena har stoffträngsel

Totalt anser två tredjedelar av lärarna att kunskapskrav/betygskriterier inte är för högt ställda i deras undervisningsämnen och cirka en fjärdedel svarar i ganska eller mycket stor utsträckning att kunskapskrav/betygskriterier är för högt ställda (diagram 17). Lärare i samhällsorienterande ämnen svarar i störst utsträckning att de upplever för högt ställda kunskapskrav/betygskriterier.

Diagram 17. I vilken utsträckning anser lärare att innehållet i ämnet/ämnena har för högt ställda krav/betygskriterier

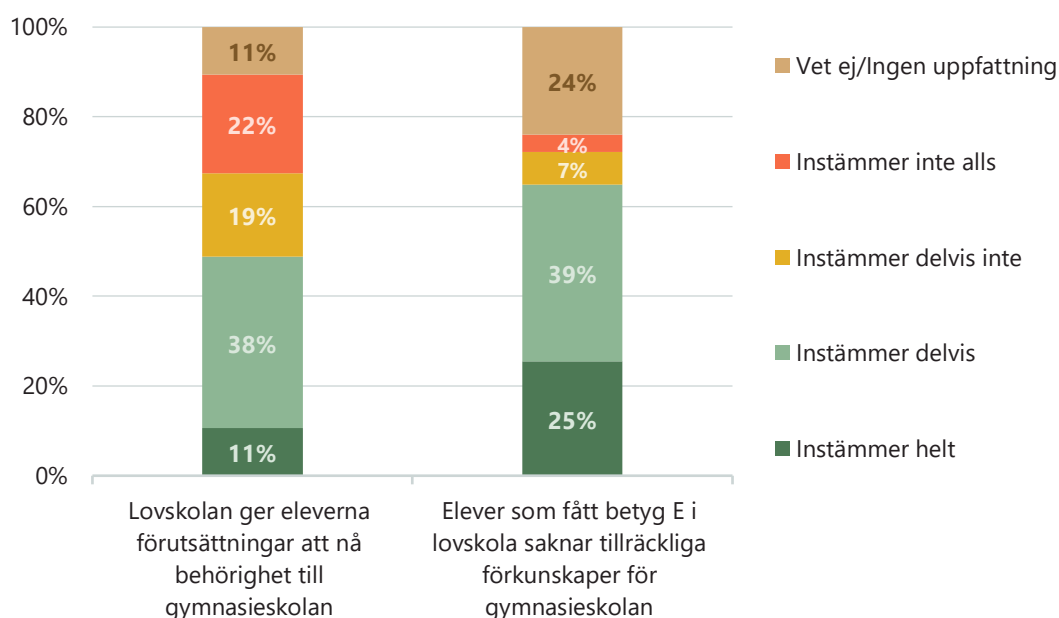

Slutsatsen av ovanstående kan sammanfattas i att det inte tycks vara i styrdokumenterna som förklaringen till att elever inte blir godkända eller klarar av undervisningen. En tydlig majoritet av lärare tycker att innehållet ligger på en rimlig nivå, anser inte att fokuset på faktakunskaper är för lågt eller att kraven/betygskriterierna är för högt ställda. Däremot råder blandade åsikter om det råder stoffträngsel, beroende på vilket ämne lärarna undervisar i.

Kan lovskolan kompensera för bristande kunskaper?

Ungefär 40 procent av lärarna i högstadiet uppgav att de har arbetat på obligatoriskt anordnad lovskola under de senaste tre åren. Över hälften av dessa, 55 procent, svarar att de hade tillgång till rätt förutsättningar att undervisa i lovskolan (till exempel tillgång till särskilt stöd/extra anpassningar, elevhälsa). Samtliga högstadielärare fick ta ställning till två påståenden om lovskolan, enligt diagram 18. Hälften instämmer helt eller delvis i att lovskolan kan ge elever förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolan. En nästan lika stor andel svarar dock inte instämmande på påståendet. Av kommentarerna framkommer att skillnaden tycks bero på hur mycket eleverna har missat av undervisningen. 65 procent av lärarna instämmer helt eller delvis i att det i lovskolan sätts ”snäll-E” i betyg, det vill säga att eleverna som får betyget E i lovskolan saknar egentligen tillräckliga förkunskaper för gymnasieskolan. Svaren på båda påståendena är likartade oavsett om lärarna har arbetat i lovskolan eller inte.

Diagram 18. Andel som instämmer i följande påståenden om den obligatoriska lovskolan som erbjuds i åk 8 och 9

Anm. Endast lärare som undervisar i årkurs 7–9 ingår.

”Flera års färdighetsträning/formativt arbete/kunskapsinhämtning kan inte lösas på några dagars sommarskola. Elever som har missat vissa delar t ex på grund av enstaka händelse, kan ibland hämta upp och lösa det som krävs för behörighet.”

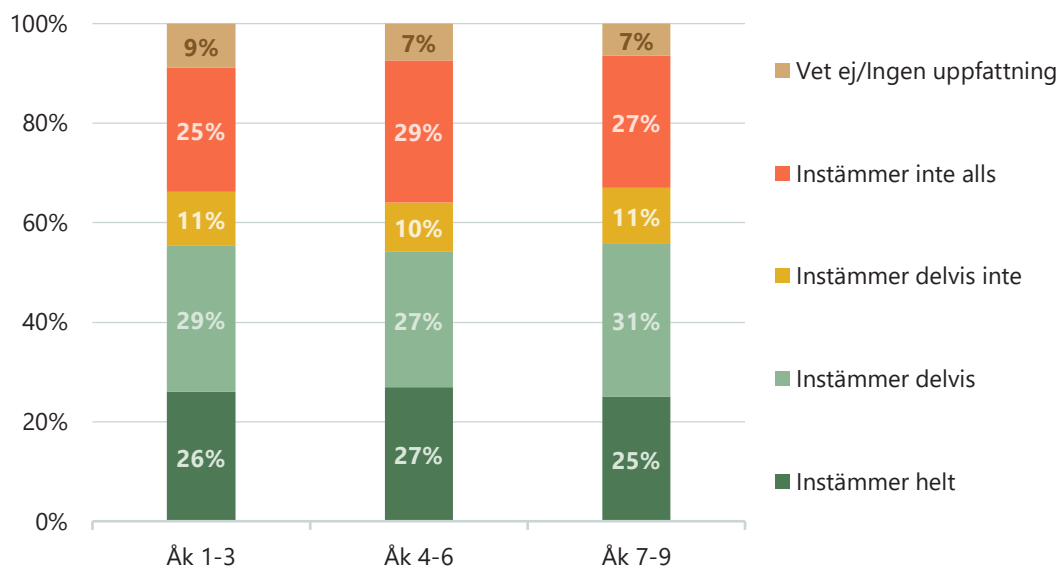
— Högstadielärare i matematik och NO, Västra Götaland

”Lovskola undervisas ofta av obehörig personal utan ämneskunskaper och är endast utformad för att få ett godkänt betyg på pappret och inte kunskaper.”

— Högstadielärare i svenska och SO, Stockholm

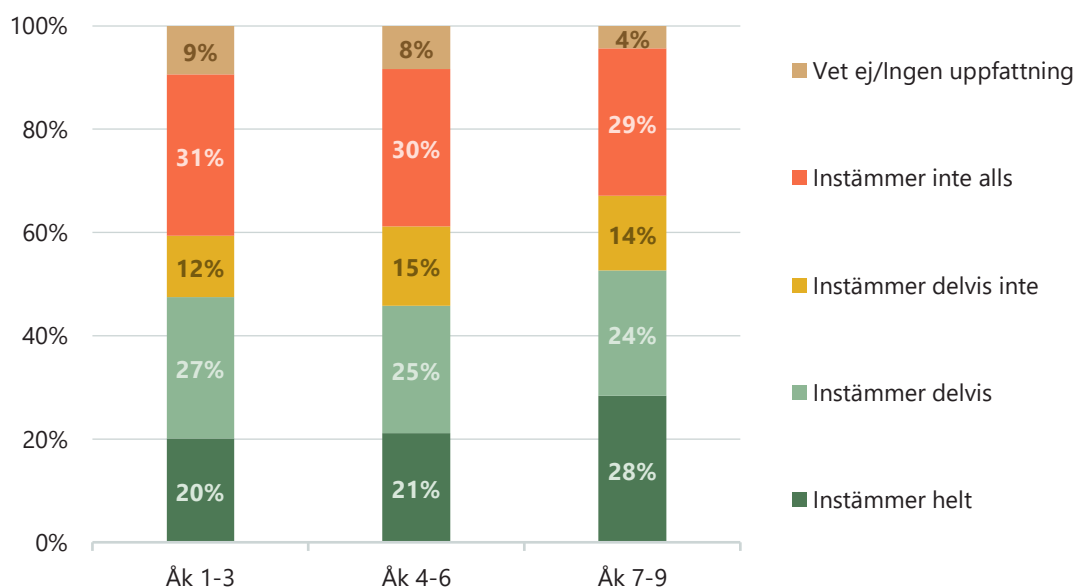
Lärarna i grundskolan fick ta ställning till om de anser att det bör bli obligatoriskt för huvudmän att erbjuda lovskola i tidigare årskurser. Oavsett var lärarna arbetar så är fördelningen av svaren likartad, vilket framgår av diagram 19. En knapp majoritet instämmer, och nästan lika stor andel instämmer inte.

**Diagram 19. Andel som instämmer i påståendet:
Det bör bli obligatoriskt för huvudmän att erbjuda lovskola i fler/tidigare årskurser**

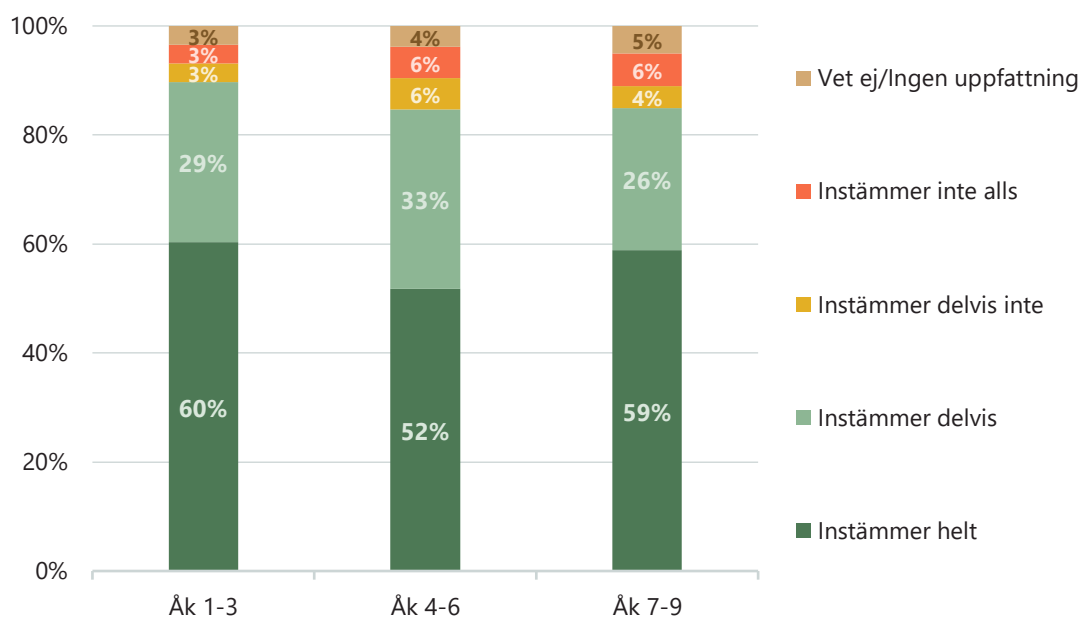
Lika delade är åsikterna om det bör införas en skyldighet för elever att delta i lovskolan, enligt diagram 20. Strax under hälften instämmer helt eller delvis, och lika stor andel instämmer inte – oavsett var i grundskolan lärarna arbetar eller om de har arbetat i lovskola eller inte.

**Diagram 20. Andel som instämmer i påståendet:
Det bör införas en skyldighet för elever att delta i lovskola**

Däremot är det en desto tydligare majoritet, närmare nio av tio lärare, som anser att rektorn ska kunna besluta om en elev ska gå om en årskurs. Svaren är likartade oavsett årskurs och visas i diagram 21. Nedan presenteras ett urval av citat som beskriver att lärarna i stor utsträckning anser att elever som inte når kraven inte borde gå vidare i skolsystemet förrän kraven är uppnådda.

**Diagram 21. Andel som instämmer i påståendet:
rektorn bör kunna besluta om en elev ska gå om en årskurs**

”Det är ju orimligt att nå godkänt betyg på två lovveckor och ta igen 9 års kunskapsinhämtning. Bättre låta elever gå om stadier där kunskap brister”

— Högstadielärare i svenska, Västra Götaland

”Elever som inte når målen borde inte få komma upp till högstadiet utan gå om tills de når kraven”

— Högstadielärare i NO, Stockholm

”Att kunna placeras i annan skolform eller gå om hade varit ett bra alternativ för de som inte lägger manken till eller inte har samma förmåga”

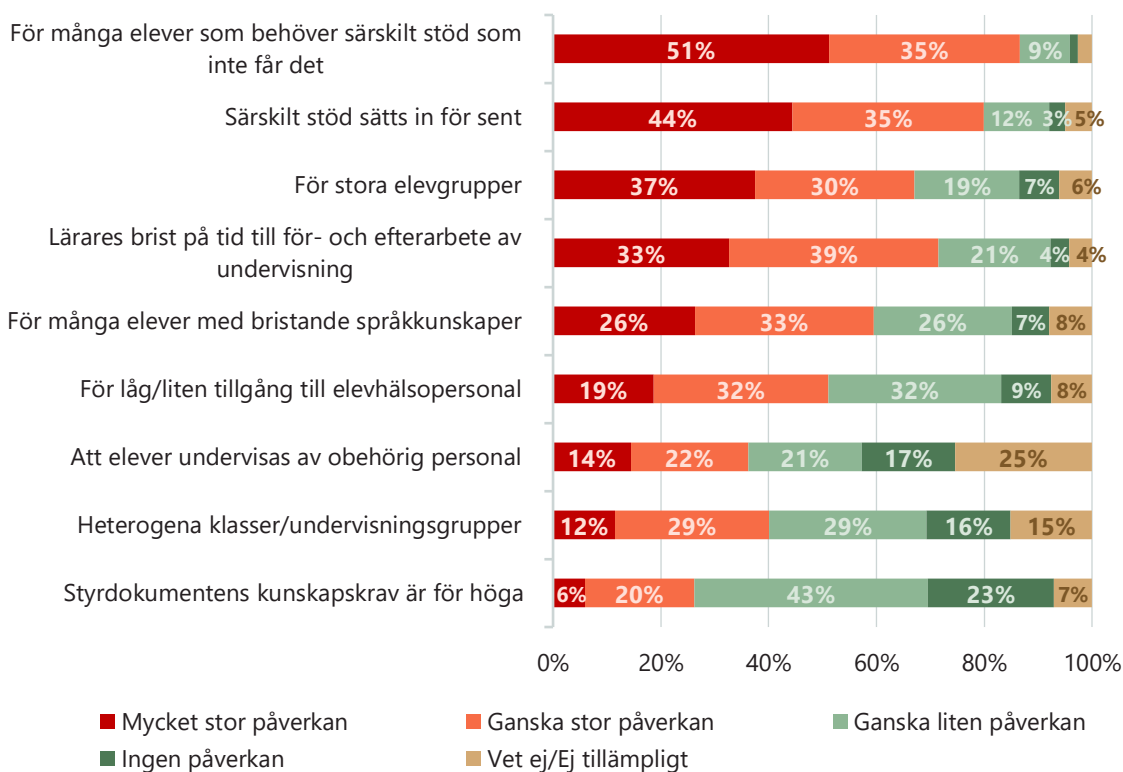
— Lågstadielärare, Skåne

Varför når eleverna inte kunskapskraven?

I enkäten fick samtliga lärare – oavsett om de har elever med bristande förkunskaper eller inte – ta ställning till vad de tror är de största orsakerna till att elever inte når kunskapskraven/betyget E i den årskurs/skolform som lärarna undervisar.

Över hälften av lärarna anser att det har mycket stor påverkan att det finns för många elever i behov av särskilt stöd som inte får det. Ytterligare 35 procent svarar att det har ganska stor påverkan, vilket betyder att närmare nio av tio lärare anser att det har stor påverkan på att eleverna inte blir godkända. Åtta av tio svarar att det har stor påverkan att särskilt stöd sätts in för sent. Två tredjedelar upplever att för stora elevgrupper har stor påverkan och sju av tio lärare anser att lärares brist på tid till för- och efterarbete av undervisning har stor påverkan på att eleverna inte klarar av undervisningen. Utöver resultaten i diagram 22 har lärarna lyft fram problem med frånvaro hos elever och bristande motivation/intresse, vilket främst lyfts fram hos yrkeslärare. Andra saker som lärarna lyfter fram är attitydförändringar hos elever, resursbrist, ökad undervisningstid och lågt stöd från vårdnadshavare.

Diagram 22. Lärares bedömning vad som påverkar att elever inte når kunskapskraven/inte uppnår betyget E

Sveriges Lärares tidigare undersökningar har redan bekräftat att lärarna anser att det finns för många elever i behov av särskilt stöd som inte får det eller att stödet sätts in för sent (Sveriges Lärare, 2023:1) samt att elevgrupperna är för stora (Sveriges Lärare, 2023:2). Tiden till för- och efterarbete är enligt lärarna otillräcklig (Sveriges Lärare, 2023:3). Nu svarar lärarna alltså att det får stor påverkan på elevernas möjlighet att lyckas i skolan.

”Att några enstaka elever är så krävande att jag upplever att jag får släppa dem eller hela övriga klassen. I de fall sådana elever fått möjlighet till undervisning i mindre grupp har det räddat hela undervisningssituationen och mitt eget mående under de lektionerna”

— Mellanstadielärare i bild och slöjd, Östergötland

”Det sista man gör som lärare är att undervisa, vilket är helt gallet. All tid till att lösa konflikter och anpassa. Anpassa tar så mkt tid. Vi tar aldrig in vikarier så förutom ordinarie undervisningstid vickar jag minst 3 klocktimmar/vecka. Jag har älskat mitt jobb och det är första gången som jag på riktigt känner att det inte är ’kul’ längre”

— Mellanstadielärare i SO och svenska, Stockholm

”Dåliga förkunskaper och en djupt rotad vana av att inte ”plugga”, använda lektionstiden väl, ta skolan på allvar etc”

— Yrkeslärare el- och energiprogrammet, Skåne

”Bristande ansträngning från elevernas sida i kombination med svårigheter med språkliga baskunskaper. Jag måste lärarledda och berätta mycket eftersom deras förmåga att själva läsa sig till stoff är begränsat särskilt hos svaga elever”

— Gymnasielärare i samhällskunskap, Södermanland.

Tabell 1. Lärares bedömning vad som påverkar att elever inte når kunskapskraven eller betyget E, per skolform

Skolform	Orsak till att elever inte når kunskapskraven/betyg E	Andel som svarar mycket stor påverkan
F-klass	Särskilt stöd sätts in för sent	48%
	För stora elevgrupper	46%
	För många elever som behöver särskilt stöd som inte får det	40%
Åk 1-3	För många elever som behöver särskilt stöd som inte får det	59%
	Särskilt stöd sätts in för sent	56%
	För stora elevgrupper	43%
Åk 4-6	För många elever som behöver särskilt stöd som inte får det	60%
	Särskilt stöd sätts in för sent	51%
	För stora elevgrupper	33%
Åk 7-9	För många elever som behöver särskilt stöd som inte får det	53%
	Särskilt stöd sätts in för sent	48%
	För stora elevgrupper	38%
Gymn. allmänna ämnen	För många elever som behöver särskilt stöd som inte får det	41%
	För stora elevgrupper	40%
	För många elever med bristande språkkunskaper	31%
Gymn. yrkesämnen	För många elever som behöver särskilt stöd som inte får det	34%
	För många elever med bristande språkkunskaper	24%
	För stora elevgrupper	22%

I tabell 1 framgår de tre främsta orsakerna till att eleverna inte når kunskapskraven eller blir godkända enligt lärarna per skolform. Det blir tydligt att bristen på särskilt stöd till elever samt för stora elevgrupper är de vanligaste svaren i grundskolan. I gymnasieskolan anges samma orsaker men därutöver att eleverna börjar gymnasiet med bristande språkkunskaper.

Ungefär hälften av lärarna i denna undersökning anser att storleken på deras elevgrupper är för stora. Väldigt få, endast en procent av de svarande upplever att elevgrupperna är för små, medan resterande anser att den är lagom. När påståendet att elevgruppens storlek påverkar hur väl eleverna lyckas i skolan ställs i relation till lärarnas bedömning av klasstorleken framkommer att lärare med stora elevgrupper svarar i mycket större utsträckning att det har stor påverkan, i jämförelse med lärare som har en "lagom" klasstorlek (diagram 23).

I de lägre årskurserna är andelen som svarar att eleverna alltid/oftast får det stöd de har rätt till lägre, mellan 10 och 20 procent, i jämförelse med högstadiet och gymnasiet där mellan 30 och 40 procent svarar att eleverna får det stöd de har rätt till. Det framkommer en signifikant skillnad mellan hur lärare svarar att bristen på stöd påverkar mycket i relation till hur tillgången på stöd ser ut på den egna skolan. I diagram 24 visas att 29 procent av lärarna som upplever att eleverna alltid/oftast får rätt stöd har mycket stor påverkan på elevernas möjlighet att nå kunskapskraven/bli godkända. Motsvarande andel för lärare som svarar att eleverna sällan aldrig för det stöd de har rätt till är 76 procent.

Diagram 23. I vilken utsträckning påverkar stora elevgrupper att elever inte blir godkända, efter upplevelse av klasstorleken?

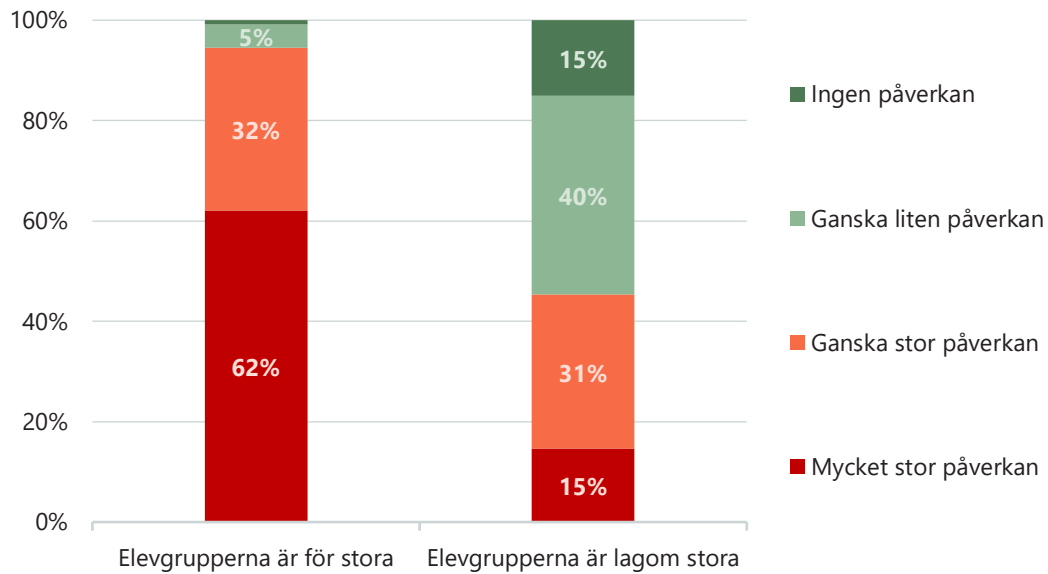
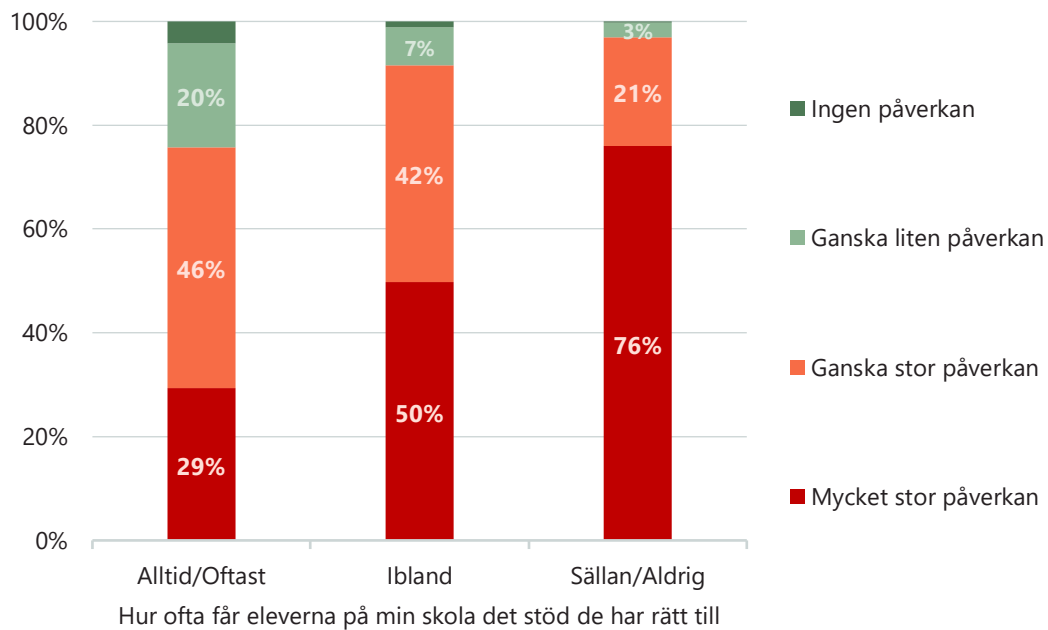

Diagram 24. I vilken utsträckning påverkar elevers brist på stöd att de inte blir godkända, i relation till hur ofta eleverna på skolan faktiskt får det stöd de behöver

Slutsatser

Enligt skollagen har alla elever rätt till en likvärdig utbildning och ska ges möjligheter att utvecklas så långt som möjligt. Skolan ska ta hänsyn till elevers olika behov och sträva efter att uppväga skillnader i elevers förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Denna undersökning visar att den svenska skolan brister i detta hänseende. Trots garantin för tidiga stödinsatser är det tydligt att lärarna anser att alltför många elever inte får det stöd de har rätt till, samt att stödet sätts in för sent. För stora elevgrupper och brist på tid till för- och efterarbete gör att undervisningen blir lidande vilket drabbar hela klassen/undervisningsgruppen. Lärarnas samsvetsstress är påtaglig – de hinner inte hjälpa de svagaste eleverna och kan inte utmana de starkaste.

År efter år går elever vidare i skolsystemet utan att ha med sig de grundläggande förmågor som behövs för att klara efterföljande årskurser och stadier. I undersökningen svarar fyra av tio att hälften eller fler av eleverna hade otillräckliga förkunskaper när undervisningsgruppen startade, och andelen är särskilt hög bland yrkeslärare i gymnasieskolan. De bristande förkunskaperna handlar delvis om brister i det svenska språket, men också om brister i matematik eller andra förmågor som behöver finnas för att kunna tillgodogöra sig undervisningen på avsedd nivå. Konsekvensen blir att lärare behöver ge ännu fler extra anpassningar eller tvingas anpassa undervisningen till alldeles för låg nivå. Lärare som arbetar med elever i socioekonomiskt svagare områden upplever både att en högre andel elever saknar tillräckliga förkunskaper, och att nivån på förkunskaper är lägre, i jämförelse med lärare som har elever från socioekonomiskt starkare områden. Samtidigt bekräftar statistiken i bakgrundskapitlet att lärarbehörigheten inte fördelas kompensatoriskt till de skolor som behöver det bäst.

Resultaten i denna undersökning visar samtidigt att det inte tycks vara i styrdokumenterna som förklaringen ligger till att elever inte blir godkända eller klarar av undervisningen. En tydlig majoritet lärare tycker att innehållet ligger på en rimlig nivå och anser inte att fokuset på faktakunskaper är för lågt eller att kraven/betygskriterierna är för högt ställda. Den obligatoriskt anordnade lovskolan finns till för att hjälpa de elever som riskerar att inte nå gymnasiebehörighet. Lärare instämmer att lovskolan kan hjälpa vid mindre kunskapsbrister, men anser inte att det är en lösning för att ta igen år av utebliven kunskapsinhämtning. För att få fler elever att utvecklas så långt som möjligt och samtidigt erbjudas en likvärdig utbildning – oavsett var de bor eller vilken bakgrund de har – så måste lärare ges bättre förutsättningar för sitt kärnuppdrag. Det betyder att garantin för stödinsatser måste fungera bättre så att lämpligt stöd sätts in skyndsamt för de elever där behoven finns.

Sveriges Lärare har larmat om de allvarliga konsekvenserna av nedskärningarna som pågår i den svenska skolan (Sveriges Lärare, 2023:4). Nedskärningarna resulterar i att skolorna tvingas dra in på stödpersonal, får minskad möjlighet att ge särskilt stöd och att det blir större klasser och undervisningsgrupper. Det handlar alltså om allt detta som lärarna i denna undersökning lyfter som viktiga förutsättningar för att skolan ska kunna tillgodose behovet av stöd. Skolorna behöver tvärtom tillföras resurser för att klara uppdraget. Att investera i skolan är att investera i samhället. Ytterligare försämrade förutsättningar riskerar leda till att fler elever inte klarar skolan och att lärare väljer att sluta att arbeta som lärare.

Metodbeskrivning

Denna undersökning är gjord inom ramen för Sveriges Lärares undersökningspanel. Undersökningspanelen skiljer sig från andra webbpaneler på flera viktiga sätt, vilket ökar kvaliteten på uppgifterna och deras representativitet. Nedan ges först en generell beskrivning av undersökningspanelen. Därefter redovisas specifika uppgifter för den här undersökningen.

Medlemspanelens urvalsram och representativitet

Sveriges Lärares undersökningspanel skiljer sig från många andra webbpaneler på följande sätt.

För det första är undersökningspanelen inte en så kallad självrekryterande panel. Till en självrekryterande panel anmäler individen att den vill delta i undersökningar. I en självrekryterande modell har inte alla personer i den egentliga urvalsramen (den population man vill beskriva med undersökningen) samma sannolikhet att kunna ingå i urvalet – det är ju bara de som sökt upp och hittat anmälningssidan till panelen som ingår i den slutliga panelen. Detta kan innebära att personer som aktivt söker sig till panelen har vissa egenskaper som de som inte söker sig till panelen saknar, vilket kan påverka undersökningsresultatets tillförlitlighet och representativitet.

Vid rekryteringen till Sveriges Lärares undersökningspanel tillfrågas i stället samtliga medlemmar om de vill ställa upp. Det innebär att alla personer i urvalsramen (förbundets medlemmar) initialt har samma sannolikhet att ingå i panelen. Det finns fortfarande ett selektionsproblem även med detta rekryteringssätt, då olika personer kan vara olika benägna att tacka ja till inbjudan. Men det problemet fanns också med den historiskt vanliga enkäten via brev på posten: vissa är mer benägna än andra att svara. Rekryteringsförfarandet minskar skevheten som uppstår i en självrekryterande panel genom att alla individer i urvalsramen kontaktas med samma förfrågan.

För det andra har Sveriges Lärare, via sitt medlemsregister, full kunskap om hur undersökningspanelens urvalsram ser ut, och mer detaljerade uppgifter än vad till exempel vissa undersökningsföretag med självrekryterade paneler kan ha. Uppgifterna kan dessutom kopplas samman med vissa offentliga uppgifter om skolor, lärare och elever i Skolverkets databaser. Detta innebär att Sveriges Lärare redan vid upprättandet av panelen kan avgöra hur representativ undersökningspanelen är i förhållande till urvalsramen. Tillsammans med en analys av en specifik undersöknings svarsfrekvenser, kan vi dessutom avgöra hur representativa resultaten är. Vid behov kan också resultaten viktas.

För det tredje görs alltid obundna slumpmässiga urval inom undersökningspanelen som ett led i att minska den eventuella effekten av selektionsproblemet som beskrivs ovan. Det vill säga, en individ som tackat ja till att delta i undersökningar kan aldrig veta – eller påverka – vilka undersökningar densamme inbjuds att delta i.⁶

⁶ Vidare läsning: Göritz, A. S. & Neumann, B. P. (2016). "The longitudinal effects of incentives on response quantity in online panels". *Translational Issues in Psychological Science*, (2) s.163–173; Martinsson, J. & Andreasson, M. (2013). *Olika metoder – lika resultat?* Göteborg: Göteborgs universitet; Wang, W. et al. (2014). "Forecasting elections with non-representative polls". *International Journal of Forecasting*, (31) nr 3 s.980–991; Couper, M. P. (2011). "The future of modes of data collection". *Public Opinion Quarterly*, (75) nr 5 s.889–908; Yeager, D. S. et al. (2011) "Comparing the accuracy of rdd telephone surveys and internet surveys conducted with probability and non-probability samples". *Public Opinion Quarterly*, (75) nr 4 s.709–747.

Undersökningspanelen och riksrepresentativitet

Undersökningspanelens urvalsram är Sveriges Lärares medlemmar. Alla Sveriges lärare och studie- och yrkesvägledare är inte medlemmar i Sveriges Lärare. Men eftersom Sveriges Lärare representerar en stor majoritet av Sveriges legitimerade och behöriga lärare och studie- och yrkesvägledare så kan representativitet anses vara hög. Detta illustreras i figur M1 och i tabell M1.

I tabell M1 jämförs undersökningspanelens sammansättning med den sammantagna lärarsammansättningen i skolväsendet enligt Skolverkets statistik. Som tabellen visar är representativiteten per skolform god. I tabell M2 återges fördelningen av antalet tjänstgörande lärare per sektor och motsvarande andelar i undersökningspanelen. I tabellen M3 framgår den regionala spridningen av antalet tjänstgörande lärare med pedagogisk högskoleexamen i förskolan, grundskolan respektive gymnasieskolan. Sveriges lärares undersökningspanel har god regional täckning som motsvarar fördelningen i riket. Genom samkörningar av Sveriges Lärares medlemsregister, andra registeruppgifter och Skolverkets officiella statistik genomför Sveriges Lärare noggranna bortfallsanalyser för att fastställa resultatens validitet och reliabilitet.

Figur M1: Överlappning av urvalsramar

Tabell M1: Undersökningspanelens representativitet per skolform

Skolform	Tjänstgörande (Skolverket)	Sveriges Lärares undersökningspanel
Fritidshem	4%	5%
Förskola	24%	27%
Förskoleklass	4%	3%
Grundskola inkl. anpassad	49%	45%
Gymnasieskola inkl. anpassad	16%	15%
Komvux inkl. sfi och anpassad	4%	4%

Anm: Tjänstgörande personal 2022/23 med pedagogisk högskoleexamen enligt Skolverkets statistik

Tabell M2: Undersökningspanelens representativitet per sektor

Sektor	Tjänstgörande (Skolverket)	Sveriges Lärares undersökningspanel
Kommun	86%	85%
Privat/enskild	14%	14%
Region	0%	1%
Stat	0%	1%

Anm: Tjänstgörande personal 2022/23 med pedagogisk högskoleexamen enligt Skolverkets statistik. Förskolan ingår inte i tabellen i enlighet med Skolverkets redovisning.

Tabell M3: Undersökningspanelens regionala representativitet

Län	Förskolan		Grundskolan		Gymnasieskolan	
	Heltids-tjänster (Skolverket)	Sveriges Lärares undersökningspanel	Heltids-tjänster (Skolverket)	Sveriges Lärares undersökningspanel	Heltids-tjänster (Skolverket)	Sveriges Lärares undersökningspanel
Blekinge län	2%	2%	2%	1%	2%	2%
Dalarnas län	2%	2%	3%	3%	3%	3%
Gotlands län	1%	0%	1%	1%	0%	1%
Gävleborgs län	3%	3%	3%	3%	3%	4%
Hallands län	4%	4%	4%	3%	4%	4%
Jämtlands län	1%	2%	1%	1%	1%	1%
Jönköpings län	5%	4%	4%	3%	4%	4%
Kalmar län	3%	2%	3%	2%	3%	2%
Kronobergs län	2%	2%	2%	2%	2%	2%
Norrbottnens län	2%	2%	2%	2%	3%	2%
Skåne län	15%	16%	14%	14%	13%	14%
Stockholms län	17%	18%	21%	21%	20%	20%
Södermanlands län	3%	3%	3%	3%	3%	3%
Uppsala län	3%	4%	4%	4%	4%	3%
Värmlands län	4%	3%	3%	3%	3%	3%
Västerbottens län	3%	3%	3%	3%	3%	2%
Västernorrlands län	3%	2%	2%	2%	3%	3%
Västmanlands län	3%	2%	3%	3%	3%	3%
Västra Götalands län	18%	19%	17%	17%	17%	16%
Örebro län	3%	3%	3%	3%	3%	3%
Östergötlands län	5%	5%	5%	5%	5%	5%

Anm: Heltidstjänster i förskolan med pedagogisk högskoleexamen 2022, samt heltidstjänster i grundskolan respektive gymnasieskolan med pedagogisk högskoleexamen 2022/23, enligt Skolverkets statistik.

Urval

Målgruppen för den här undersökningen var lärare som arbetar i grundskolan och gymnasieskolan. Från undersökningspanelen drogs ett obundet slumpmässigt urval bland medlemmar som tillhör målgruppen. Ett obundet slumpmässigt urval innebär att alla i panelen har samma sannolikhet att komma med i urvalet.

Datansamling

Datansamlingen genomfördes under perioden 15 februari–1 april 2024. Totalt skickades två påminnelser.

Beskrivning av respondenter och svarsfrekvens

Totalt besvarades enkäten av 1 536 medlemmar, vilket ger en svarsfrekvens på 44 procent (se tabell M4).

Tabell M4: urval och svarsfrekvens	Antal	Andel
Bruttourval	3 500	100%
Felaktiga kontaktuppgifter	15	0%
Ej i målgrupp	9	0%
Nettourval	3 476	100% (99%)
Antal svarande	1 536	
Antal ej fullföljda	138	
Svarsfrekvens beräknat på nettourval		44%

Bortfallsanalys

Bortfallet består både av externt och internt bortfall. Externa bortfallet är de respondenter som inte har svarat på enkäten alls. Det interna bortfallet består av de respondenter som inte har svarat på alla frågor i enkäten dvs de har svarat på vissa frågor men inte andra. De respondenter som endast svarar på de första frågorna i enkäten dvs bakgrundsfrågor räknas som externt bortfall.

I tabellerna M5 och M6 återges hur fördelningen av bortfallet och respondenterna i undersökningen ser ut. Dessa andelar jämförs mot relevant statistik av hur fördelningen ser ut i riket enligt Skolverkets statistik.

Tabell M5: Åldersfördelning	Tjänstgörande (Skolverket)	Bortfall	Respondenter
Yngre än 29 år	8%	9%	5%
30–39 år	22%	30%	21%
40–49 år	31%	28%	27%
50–59 år	27%	25%	35%
Äldre än 60 år	12%	10%	13%

Anm: Avser Skolverkets statistik över åldersfördelning bland tjänstgörande lärare i grundskolan och gymnasieskolan skolväsendet 2022/2023.

Tabell M6 Könsfördelning	Tjänstgörande (Skolverket)		Bortfall		Respondenter	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Förskoleklass	95%	5%	93%	7%	97%	3%
Grundskola	78%	22%	79%	21%	81%	19%
Gymnasieskola	56%	44%	54%	46%	52%	48%

Anm: Avser Skolverkets statistik över könsfördelning bland lärare (heltidstjänster) i skolväsendet 2022/23.

Sveriges Lärare har gjort bortfallsanalys som visar att respondenterna som deltagit i undersökningen är något äldre än fördelningen i bortfallet. Åldersfördelningen stämmer dock relativt väl överens med åldersfördelningen bland tjänstgörande lärare enligt Skolverkets statistik. Totalt sett var könsfördelningen hos bortfall och respondenter likartad, även om det förekommer små skillnader mellan de olika skolformerna. Den regionala överensstämmelsen mellan respondenter och bortfall bedöms som god. Det är en något högre andel i bortfallet som arbetar i privat sektor 16 procent i jämförelse med 14 procent bland respondenterna. För att utesluta att fördelningen av ålder eller sektor inte påverkar undersökningens slutsatser har resultaten viktats. Efter viktning kvarstår de signifikanta resultat som lyfts fram i rapporten. Totalt sett gör Sveriges Lärare därmed bedömningen att det bortfall som förekommer i undersökningen inte påverkar de resultat eller slutsatser, vilket gör att oviktade resultat är det som presenteras i denna rapport.

Referenser

- Brottsförebyggande rådet, Brå (2024) *Grovt våld i skolan – En beskrivning av omfattning, karaktär och utveckling fram till och med 2022*. Rapport 2024:3. urn:nbn:se:bra-1171. ISSN: 1100-6676
- Bäckström (2024). *Exploring mechanisms of peer effects in education: Frame factor analyses of classroom instruction*. Jönköping University, Högskolan för lärande och kommunikation, HLK, Praktisknära utbildningsforskning (PUF).
- Holmlund Helena, Sjögren Anna, Björn Öckert (2020). *Jämlikhet i möjligheter och utfall i den svenska skolan*. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) Rapport 2020:7.
- Lärarnas Riksförbund (2022). *Var tredje elev slås ut – Så ökar vi likvärdigheten i skolan*.
- Lärarnas Riksförbund, Sveriges Skolledarförbund (2021). *En alltmer uppdelad skola – 700 högstadierektorer om skolans likvärdighet och framtid*.
- Lärarnas Riksförbund, Läraresförbundet (2022). *Lovskola löser inte skolans problem – En undersökning kring lärares erfarenheter av arbete med lovskola och extra studietid*.
- Johansson Stefan, Gustafsson Jan-Eric, Hansson Åse, Alatalo Tarja (2023). *Estimating effects of teacher characteristics on student achievement in reading and mathematics: evidence from Swedish census data*, Scandinavian Journal of Educational Research, DOI: 10.1080/00313831.2023.2175252.
- Skolinspektionen (2024). *Skolinspektionens årsrapport 2023 – Iakttagelser och erfarenheter från året som gått*, Regeringsredovisning 2024, Diarienummer: 2024:1192, ISBN 978-91-988759-7-3
- Skolinspektionen (2023). *Huvudmäns och rektorers ansträngningar för att öka andelen behöriga lärare i grundskolan*. Tematisk kvalitetsgranskning 2023 Diarienummer: SI 2022:578 ISBN 123-12-12345-12-1
- Skolverket (2023:1). *Skolverkets betygsstatistik i årskurs 9 – Elever som ej uppfyllt betygsriterierna för lägst betyg E i ämnena svenska, matematik och engelska, läsåren 2018/19–2022/23*.
- Skolverket (2023:2). *Skolverkets betygsstatistik i årskurs 9 – Elever som avslutat årskurs 9 läsåren 2011/12–2022/23 och ej uppfyllt betygsriterierna för lägst betyg E*.
- Skolverket (2023:3). *PISA 2022 – 15-åringars kunskaper i matematik, läsförståelse och naturvetenskap*. Skolverket, Stockholm 2023.
- Skolverket (2023:4). *Skolverkets statistik Salsa – Skolenheters resultat av slutbetygen i årskurs 9 med hänsyn till elevsammansättningen, 2022/23*.
- Skolverket (2023:5). *Skolverkets personalstatistik – Heltidstjänster med pedagogisk högskoleexamen, 2022/23*.
- Skolverket (2023:6). *Skolverkets provresultat för gymnasieskolan vårterminen 2023, Matematik 1A*.
- Skolverket (2022:1). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2022*. ISBN: 978-913832778-4 Upplaga 1:2.

- Skolverket (2022:2). *Grundskolebetygens betydelse för resultaten i gymnasieskolan*. Rapport 2022:3. Skolverket: Stockholm.
- Skolverket (2018). *Analyser av familjebakgrundens betydelse för skolresultaten och skillnader mellan skolor – En kvantitativ studie av utvecklingen över tid i slutet av grundskolan*. Skolverket, Stockholm 2018
- Sveriges Lärare (2023:1). *Ska alla elever få lyckas? – En undersökning av den svenska grundskolans förutsättningar och kompensatoriska förmåga*. Sveriges Lärare, 2023.
- Sveriges Lärare (2023:2) *Grupp- och klasstorlekar, extra anpassningar och särskilt stöd från förskoleklass till komvux*. Statistiskt faktablad 2023:2.
- Sveriges Lärare (2023:3) *Tiden som inte räcker till – En redovisning av hur lärares arbetstid kläms från flera håll*. SVLU010PM 2023-12 rev 2.
- Sveriges Lärare (2023:4) *”Döden för svenska skolan” – En rapport om lärares syn på nedskärningarna och deras konsekvenser*. SVLU006 2023-08
- Sveriges Lärare (2024:1) *Skrivelse till regeringen angående testerna inom garantin för tidiga Stödinsatser*, Dnr 2024/005
- Sveriges Lärare (2024:2). *Skolan går inte i repris – Så påverkas undervisningen och arbetsmiljön av extra anpassningar och särskilt stöd*. SVLU013 2024-03.
- Utbildningsdepartementet (2024). *Pressmeddelande om Dir. 2024:30 En förbättrad elevhälsa*. https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/03/regeringen-tillsatter-ny-utredning-for-en-bättre-elevhalsa/?mtm_campaign=Pressmeddelande&mtm_source=Pressmeddelande&mtm_medium=email
- Utbildningsdepartementet (2023). *En tydligare kunskapsinriktning i läroplanerna*. Dir. 2023:173.
- Utbildningsdepartementet (2022). *Bättre anpassad undervisningstid i grundskolan, specialskolan och sameskolan*. U2022/04085
- Utbildningsdepartementet (2017). *En skyldighet att erbjuda lovskola*. Prop. 2016/17:156
- SFS. Skollag (2010:800) 10 kap, 23 a-d § och proposition 2016/17:156 *En skyldighet att erbjuda lovskola*

Artiklar

- Bergling Mikael (2023:1) *”Så svarar skolprofiler, lärare och forskare om betyget F”*. *Vi Lärare* <https://www.vilarare.se/nyheter/betyg/skolprofiler-larare-och-forskare-om-betyget-f/>
- Bergling Mikael (2023:2) *”Ny undersökning: Varannan lärare vill avskaffa betyget F”*. *Vi Lärare* <https://www.vilarare.se/nyheter/betyg/stor-undersokning-varannan-larare-vill-avskaffa-betyget-f/>
- Vetenskapsrådet (2018). *”För smart för skolan”*. *Forskning.se* <https://www.forskning.se/2018/10/29/for-smart-for-skolan/>

Sveriges lärare har det viktigaste samhällsupdraget – att ge våra barn och elever en likvärdig utbildning av hög kvalitet. Och lärare ska ha bra löner och bra villkor. Som det största akademikerförbundet jobbar vi för att göra skillnad för Sveriges lärare och studie- och yrkesvägledare. Med 300 000 medlemmar är vi en kraft att räkna med på varje arbetsplats.

Sveriges Lärare

sverigeslarare.se/undersokningar — SVLU018 2024-0X